

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asiain-neuvoston kokous 8.- 9.12.2021 Brysselissä

Työllisyys- ja sosiaalipolittikkaneuvoston 8.12 kokouksessa Suomea edustavat työministeri Tuula Haatainen sekä sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen.

Neuvostossa on tarkoitus hyväksyä yleisnäkemys komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä. Neuvottelut jatkuvat eräiden kysymysten osalta, mutta Suomen tavoitteena on yleisnäkemyksen hyväksyminen.

Neuvostossa on tarkoitus hyväksyä yleisnäkemys myös komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työntekijöiden suojelemiseksi asbestilta. Suomi voi hyväksyä puheenjohtajavaltion esittämän yleisnäkemyksen.

Kokouksessa hyväksytään myös neuvoston suositukset koskien vähimmäistoimeentuloa, Barcelonan varhaiskasvatustavoitteiden päivittämistä sekä kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuutta. Suomi voi hyväksyä suositukset.

Neuvostossa hyväksytään neuvoston päätelmät vammaisten henkilöiden työllistämisestä sekä sukupuolten tasa-arvosta työmarkkinoilla. Suomi tukee päätelmien hyväksymistä.

Neuvostossa saadaan edistymisraportti yhdenvertaisuusdirektiivistä. Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Neuvostossa käydään periaatekeskustelu eurooppalaisesta ohjausjaksosta. Suomi katsoo, että eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen väline jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa.

Eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyen neuvostossa kuullaan komission esittely vuoden 2023 kestävä kasvun strategiasta (ASGS), varoituskansallismekanismia koskevasta kertomuksesta (AMR), komission ja neuvoston yhteisestä työllisyysraporttiluonnoksesta (JER) sekä komission ehdotuksesta talouspolitiikkaa koskevaksi euroalueen suosituksesta. Lisäksi hyväksytään työllisyyskomitean (EMCO) avainviestit katsauksesta pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan suosituksen toimeenpanoon. Suomi voi hyväksyä työllisyyskomitean avainviestit ja ottaa tiedoksi komission esittelyn syyspaketista.

Neuvostossa käydään periaatekeskustelu eurooppalaisesta hoivastrategiasta.

Neuvoston lounaalla keskustellaan väestökehityksestä ja perhepolitiikasta.

Terveysneuvoston kokouksessa 9.12.2022 Suomea edustaa perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru.

Neuvostossa saadaan edistymisraportit eurooppalaisesta terveystietä-avaruusehdotuksesta (EHDS) sekä veri, solu- ja kudosa-asetuksesta. Suomi ottaa edistymisraportit tiedoksi.

Kokouksessa vaihdetaan näkemyksiä ajankohtaisesta tilanteesta covid-19-rokotehankintojen osalta. Suomi tukee yleisesti toimia EU:n yhteisen varautumisen kehittämiseksi rajat ylittävien terveysuhkien varalta.

Neuvostossa hyväksytään päätelmät rokottamisesta tehokkaimpana keinona sairauksien ehkäisyssä ja kansanterveyden parantamisessa. Suomi voi hyväksyä päätelmätekstin. Neuvostossa hyväksytään lisäksi neuvoston suositus koskien EU:n uutta lähestymistapaa syöpäseulontaan. Ehdotetussa suosituksessa keskitytään syövän havaitsemiseen varhaisessa vaiheessa lisäämällä seulontojen määrää ja laajentamalla niitä. Puheenjohtajan viimeisin kompromissiehdotus on Suomen hyväksyttävissä.

Neuvoston lounaalla keskustellaan mielenterveydestä.

Asialista:**TORSTAI 8. JOULUKUUTA 2022 (klo 9.30)**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

TYÖLLISYYS JA SOSIAALIPOLITIIKKA**Lainsäädäntökäsittelyt**

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Direktiivi työolojen parantamisesta alustatyössä s. 6

Yleisnäkemys

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppalainen ohjausjakso 2023 s. 17

Periaatekeskustelu

- a) Vuotuinen kasvuselvytys 2023, varoitusmekanismia koskeva kertomus, ehdotus yhteiseksi työllisyysraportiksi ja ehdotus suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta
Komissio esittelee
- b) Suosituksen täytäntöönpano pitkäaikaistyöttömien integroitumisesta työmarkkinoille: työllisyyskomitean keskeiset viestit
Vahvistaminen

Neuvoston suositus riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 292 artikla yhdessä 153 artiklan 1 kohdan j alakohdan kanssa) s. 22

Poliittinen yhteisymmärrys / Tilanneselvitys

Päätelmät vammaisten henkilöiden integroitumisesta työmarkkinoille s. 27

Hyväksyminen

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Direktiivi työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä s. 32

Yleisnäkemys

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppalainen hoito- ja hoivastrategia s. 38

Periaatekeskustelu

Neuvoston suositus kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta (Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 292 artikla yhdessä 153 artiklan 1 kohdan k alakohdan kanssa) s. 42
Hyväksyminen

Neuvoston suositus varhaiskasvatuksesta: Barcelonan tavoitteet vuoteen 2030
(Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 292 artikla yhdessä 153 artiklan 1 kohdan i alakohdan kanssa) s. 45
Hyväksyminen

Päätelmät sukupuolten tasa-arvosta häiriön koettelemissa talouksissa: keskiössä nuori sukupolvi s.49
Hyväksyminen

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Direktiivi yhdenvertaisesta kohtelusta (19 artikla) s. 54
Tilanneselvitys

Muut asiat

- a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)
 - i) Päätös Euroopan osaamisen teemavuodesta 2023
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- b) Asunnottomuuden vähentämistä käsittelevä eurooppalainen foorumi – tilannekatsaus
Komission tiedotusasia
- a) (jatkoa) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)
 - ii) Direktiivi tasa-arvoelinten roolin ja riippumattomuuden vahvistamisesta
Komission tiedotusasia
- c) Puheenjohtajavaltion konferenssit
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- d) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Ruotsin valtuuskunnan tiedotusasia

PERJANTAI 9. JOULUKUUTA 2022 (klo 9.30)

TERVEYS

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Covid-19-rokotteiden hankinta s. 58
Keskustelu

Neuvoston suositus ennaltaehkäisyn tehostamisesta varhaisen havaitsemisen avulla: neuvoston suosituksen 2003/878/EY korvaava EU:n uusi lähestymistapa syöpäseulontoihin
(Komission ehdottama oikeusperusta: SEUT 168 artiklan 6 kohta) s. 62
Hyväksyminen

Päätelmät rokotuksista yhtenä tehokkaimmista keinoista ehkäistä tauteja ja parantaa kansanterveyttä
s. 66
Hyväksyminen

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Asetus eurooppalaisesta terveystiedon avaruudesta s. 72
Tilanneselvitys

Asetus ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmisperäisten aineiden laatu- ja turvallisuusvaatimuksista ja direktiivien 2002/98/EY ja 2004/23/EY kumoamisesta s. 77
Tilanneselvitys

Muut asiat

- a) Lääkinnällisistä laitteista annetun asetuksen täytäntöönpano
Komission tiedotusasia
- b) Lääkelainsäädännön tarkistaminen
Komission tiedotusasia
- c) Neuvottelut pandemioiden ehkäisyä ja niihin varautumista ja reagointia koskevan kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi sekä neuvottelut kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehtävistä täydentävistä muutoksista
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia
- d) Euroopan unionin globaali terveysstrategia
Komission tiedotusasia
- e) Terveysalan valmiustoimien tilannekatsaus
Komission tiedotusasia
- f) Puheenjohtajavaltion konferenssit
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
- g) Seuraavan puheenjohtajavaltion työohjelma
Ruotsin valtuuskunnan tiedotusasia

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/852/2022-TEM-5

Nieminen Elli

28.11.2022

Direktiivi työolojen parantamisesta alustatyössä

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

U 6/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajavaltion tavoitteena on neuvoston yleisnäkemyksen hyväksyminen TSTK-neuvostossa 8.12.2022.

Komissio antoi 9.12.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä (COM(2021) 762 final). Ehdotusta on käsitelty Ranskan ja Tšekin puheenjohtajuuskausilla neuvoston sosiaaliasioiden työryhmässä.

Puheenjohtajavaltion luonnosta yleisnäkemykseksi (ml. kompromissiehdotus) käsiteltiin Coreper I –kokouksessa 23.11.2022. Seuraava Coreper I –kokous järjestetään tämän hetkisen tiedon mukaan 30.11.2022. Tällä hetkellä on epäselvää, onko kompromissiehdotuksesta saavutettavissa määräenemmistö.

Suomen kanta

Suomen kanta asiaan on määritelty U-kirjelmässä U 6/2022 vp.

Suomen tarkennettu kanta on määritelty U-jatkokirjeessä UJ 32/2022 vp puheenjohtajavaltion 28.10.2022 päivätyn kompromissiehdotuksen pohjalta seuraavasti:

Suomi katsoo, että puheenjohtajan 28.10.2022 päivätty kompromissiehdotus vastaa monelta osin Suomen keskeisiä neuvottelutavoitteita ja Suomi pitää kompromissiehdotusta tasapainoisena kokonaisuutena.

Suomi katsoo, että kompromissiehdotus selkeyttää direktiivin soveltamisalaa sekä 3 ja 5 luvussa olevien artiklojen sisältöä ottaen huomioon direktiivin taustalla olevat kaksi eri oikeusperustaa. Siltä osin kun sääntely perustuu henkilötietojen suojaa koskevaan oi-

keusperustaan (SEUT 16 artikla), direktiivissä on mahdollista luoda oikeuksia myös yrittäjä-asemassa alustatyötä tekeville henkilöille. Suomi pitää ehdotettuja oikeusperustoja asianmukaisina myös siitä näkökulmasta, että työsuhteolettamaa ei puheenjohtajavaltion ehdotuksen mukaan sovellettaisi verotuksellisissa, rikos- tai sosiaaliturvaproseesseissa, ellei jäsenvaltio toisin päättä.

Kompromissiehdotuksessa on selkeytetty direktiivin keskeisiä määritelmiä. Työtä välittävän digitaalisen alustan määritelmä on olennainen direktiivin säännösten soveltumisen kannalta (2 artiklan 1 kohdan 1 alakohta). Määritelmää tulisi edelleen pyrkiä selkeyttämään. Suomi voi kuitenkin hyväksyä keskeiset määritelmät osana kokonaiskompromissia.

Suomi pitää hyvänä, että kompromissiehdotus ottaa huomioon myös sen, että alustatyötä tarjoavat yritykset voivat hyödyntää niin sanottuja välittäjiä työvoiman saamiseksi tai ulkoistaa työvoiman saannin kokonaan välittäjien kautta tapahtuvaksi. Suomi pitää tärkeänä, että direktiivin säännöksiä ei voida kiertää hankkimalla työvoimaa välittäjien kautta ja katsoo, että välittäjistä on hyvä säädellä riittävän yleisellä tasolla.

Suomi pitää hyvänä sitä, että oikeudellista olettamaa koskevan 4 artiklan kriteereissä on lähestytty niitä kriteerejä, joiden myös kansallisen lainsäädännön mukaan voidaan katsoa viittaavan työsuhteessa tehtävään työhön. Kriteereihin tehdyt täsmennykset ovat oikean-suuntaisia, mutta niitä tulisi yhä tarkastella riittävän tarkoituksenmukaisuuden saavuttamiseksi. Suomi voi hyväksyä oikeudellisen olettaman täyttymiselle asetetun kolmen kriteerin täytymisen rajan, mutta voi osana kokonaisratkaisua hyväksyä ratkaisun, jossa neljän kriteereistä edellytettäisiin täyttyvän. Suomi voi hyväksyä myös sen, että olettaman kriteereiden osalta palattaisiin lähemmäs komission alkuperäistä ehdotusta.

Suomen kannalta yksi direktiivin keskeisimmistä artikloista on 4a artikla, joka koskee oikeudellisen olettaman soveltamista ja kumoamista. On hyvä, että toimivaltaisilla viranomaisilla on harkintavalta olla soveltamatta olettamaa, jos on ilmeistä, että se tultaisiin kumoamaan kansallisen työsuhteen määritelmän nojalla (1a kohta). Suomi pitäisi ensisijaisena neuvottelutavoitteenaan, että viranomaisilla olisi harkintavalta jättää vastaavilla perusteilla olettama soveltamatta myös muissa kuin viranomaisaloitteisissa prosesseissa (työnsuorittajan ottaessa yhteyttä viranomaiseen) jos on ilmeistä, että olettama tultaisiin kumoamaan, mutta voi hyväksyä kirjauksen osana kompromissia.

Suomen kannalta ehdotuksen vaikein kohta liittyy olettaman soveltamista ja kumoamista koskevan 4a artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan, jos työtä välittävä digitaalinen alusta haastaa hallinnollisen tai oikeudellisen päätöksen, jolla määritetään alustatyötä tekevän henkilön ammattiasema olettaman soveltamisen perusteella, tällaisella menettelyllä ei ole lykkäävää vaikutusta tähän päätökseen. Suomi pitää edelleen ensisijaisena neuvottelutuloksena, että asia voitaisiin jättää kansallisella tasolla päätettäväksi, sillä siihen liittyy prosessi- ja hallintoprosessioikeudellisia kysymyksiä. Suomi voi kuitenkin viime kädessä kokonaisratkaisun osana hyväksyä puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen neuvoston kokouksessa.

Suomi voi hyväksyä kompromissiehdotuksen 5a artiklan sisällön tässä tai muussa kohdassa edellyttäen valtioneuvoston U-kirjelmässä todetun lisäksi, että säännökset kunnioittavat perustuslaissa turvattua luottamuksellisen viestinnän suojaa.

On hyvä, että direktiivin 14 artiklaan, joka koskee menettelyitä alustatyötä tekevien henkilöiden puolesta tai tukemiseksi, on lisätty viittaus jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja käytäntöihin. Suomi pyrkii vielä täsmentämään artiklaa koskevaa resitaalia neuvotteluissa.

Puheenjohtajavaltion ehdotus ottaa huomioon Suomen tavoitteen viitata 15 artiklassa henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi).

On tärkeää, että direktiivin 21 artiklassa sallitaan jäsenvaltioiden antavan direktiivin täytäntöönpano työmarkkinaosapuolten tehtäväksi. Suomi voi tukea myös sen kaltaista muotoilua, jota käytettiin avoimista ja ennakoitavista työehdoista Euroopan unionissa annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/1152.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion kompromissiehdotus (25.11.2022):

1 luku Yleiset määräykset

Puheenjohtajavaltio on pyrkinyt selkeyttämään 1 artiklan muotoilua ottaen huomioon ehdotuksen taustalla olevat kaksi oikeusperustaa (SEUT 153 artiklan 1 kohdan b alakohta sekä 16 artikla). Artiklan 4 kohdassa on todettu, että direktiivin säännöksiä sovelletaan yrittäjä-asemassa olevien alustatyötä tekevien henkilöiden edustajiin silloin, jos tällaiset edustajat ovat sallittuja kansallisessa laissa tai käytännössä.

Työtä välittävän digitaalisen alustan määritelmä on olennainen direktiivin säännösten soveltumisen kannalta (2 artiklan 1 kohdan 1 alakohta). Puheenjohtajavaltio on täsmentänyt säännöstä siten, että yksi työtä välittävän digitaalisen alustan ominaispiirteistä on se, että se käyttää automaattisia seuranta- tai päätöksentekojärjestelmiä työnteon organisoinnissa. Alustatyöntekijän määritelmässä on viitattu työsuhteen käsitteeseen siten kuin siitä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä ottaen huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö (2 artiklan 1 kohdan 4 alakohta).

Uutena määritelmänä verrattuna komission alkuperäiseen direktiiviehdotukseen puheenjohtajavaltion kompromissiehdotukseen sisältyy välittäjän määritelmä (2 artiklan 1 kohdan 4a alakohta). Välittäjien määritelmässä tunnistetaan se, että välittäjien käyttö alustatyössä voi pitää sisällään useita erilaisia järjestelyitä ja sopimustyyppejä, kuten esimerkiksi vuokratyö ja alihankinta. Automaattisista seuranta- ja päätöksentekojärjestelmistä on puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksessa omat määritelmät (2 artiklan 1 kohdan 6a ja 6b alakohdat).

Puheenjohtajavaltio ehdottaa direktiiviin uutta 2a artiklaa, jossa säädettäisiin jäsenvaltioiden velvollisuudesta huolehtia siitä, että välittäjien käyttö alustatyössä ei johda alustatyötä tekevien henkilöiden direktiivistä johtuvien oikeuksien vähenemiseen.

2 luku Ammattiasema

Ammattiaseman määrittämistä koskevassa 3 artiklassa viitataan kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisiin menettelyihin sekä relevantteihin unionin tai kansallisesta lainsäädännöstä, työehtosopimuksista tai käytännöstä seuraaviin työntekijöille kuuluviin oikeuksiin.

Oikeudellista olettaa koskevaa 4 artiklaa on muutettu muun muassa siten, että puheenjohtajavaltio on erottanut aiemmin d alakohdassa mainittuja asioita erillisiksi kriteereiksi (alakohdat da ja db). Olettaman kriteereitä on siis yhteensä seitsemän, joista vähintään kolmen tulisi täytyä oletettaman muodostumiseksi. Puheenjohtajavaltio on pyrkinyt tasapainoiseen lopputulokseen myös oletettaman kriteereihin tehdyillä täsmennyksillä.

sekä uuden 2a kohdan tekstillä siitä, että kriteerin ei olisi katsottava täyttyneen, jos sen täyttyminen johtuu pelkästään siitä, että työtä välittävä digitaalinen alusta on pyrkinyt noudattamaan unionin tai jäsenvaltion lainsäädännöstä tai työehtosopimuksista sille johtuvaa velvoitetta. Olettaman kriteereissä on viitteitä unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä todetuista kriteereistä (esimerkiksi C-413/13, FNV Kunsten Informatie en Media, C-270/13, Haralambidis, C-692/19, B v. Yodel Delivery Network Ltd.), joissa yhtenä kriteerinä on lisäksi mainittu muun muassa työntekijän tosiasiallinen alisteisuus.

Kompromissiehdotuksen 4a artiklan 1 kohdan mukaan oikeudellista olettamaa sovelletaan kaikissa kyseeseen tulevista hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä, joissa on kysymys alustatyötä tekevän henkilön ammattiaseman oikeanlaisesta määrittämisestä. Olettamaa ei sovelleta vero-, rikos- ja sosiaaliturvamenettelyissä. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin soveltaa oikeudellista olettamaa näissä menettelyissä kansallisen oikeuden nojalla. Artiklaan tehty muutokset osoittavat sen, että oikeudellinen oletta on tehtävä mahdolliseksi kumota samassa prosessissa kuin jossa sitä sovelletaan. Puheenjohtajavaltion viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan, jos työtä välittävä digitaalinen alusta haastaa hallinnollisen tai oikeudellisen päätöksen, jolla määritetään alustatyötä tekevän henkilön ammattiasema olettaman soveltamisen perusteella, jäsenvaltiot voivat sallia, että tällaisella menettelyllä ei ole lykkäävää vaikutusta tähän päätökseen. Muilta osin direktiivin 4a artiklaa on kuvattu Suomen kanta –osiossa edellä.

Jäsenvaltioiden tukitoimenpiteiden viitekehystä koskevan 4b artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti luotava viitekehys tukitoimenpiteistä, joiden avulla voidaan varmistaa oikeudellisen olettaman tehokas toimeenpano. Artiklassa luetellut varsinaiset tukitoimenpiteet ovat sisällöltään vastaavan tyyppisiä kuin komission alkuperäiseen ehdotukseen sisällyttäneet.

3 luku Johtaminen automaattisilla seuranta- tai päätöksentekojärjestelmillä

Puheenjohtaja on täsmentänyt 3 luvun otsikkoa siten, että algoritmijohtamisen sijasta 3 luvun säännökset koskevat nyt työn johtamista automaattisilla seuranta- tai päätöksentekojärjestelmillä direktiivissä käytettyjä määritelmiä vastaten. Artikloissa on pyritty selkeyttämään sitä, sovelletaanko kutakin artiklaa sekä työsuhteessa että yrittäjä-asetmassa alustatyötä tekeviin henkilöihin vai pelkästään työsuhteessa oleviin alustatyöntekijöihin.

Direktiivin 6 artiklassa on eräiden muiden täsmennysten ohella todettu, että artiklassa tarkoitetut tiedot on toimitettava alustatyöntekijöiden edustajille. Toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tiedot olisi toimitettava pyydettyä. Vastaavanlainen muutos on toteutettu 7 artiklan 4 kohdassa.

Ihmisen suorittamaa merkittävien päätösten arviointia koskevassa 8 artiklassa on eräiden teknisten täsmennysten ohella todettu uutena seikkana, että alustan olisi tehtävä tarvittavia toimenpiteitä, mukaan lukien automaattisiin päätöksentekojärjestelmiin tehtävät muutokset, välttääkseen järjestelmän tekemät virheelliset päätökset jatkossa. Lisäksi komission ehdotuksen 10 artiklassa oleva niin sanottu konfliktinratkaisusääntö tämän direktiivin suhteesta oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämiseksi verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjää varten koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2019/1150 on siirretty puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksessa 8 artiklan 5 kohtaan, minkä voidaan katsoa olevan tarkoituksenmukainen sääntelypaikka.

Terveyttä ja turvallisuutta koskeva 8a artikla koskee työnantajina toimivia alustayrityksiä, joilla on työsuhteessa olevia alustatyöntekijöitä. Artiklan pääasiallinen sisältö vastaa täsmennettynä komission alkuperäisen ehdotuksen 7 artiklan 2 kohdassa esitettyä.

Myös tiedottamista ja kuulemista koskevaa 9 artiklaa sovelletaan työnantajina toimiviin työtä välittäviin digitaalisiin alustoihin. Artiklan suhdetta työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevista yleisistä puitteista Euroopan yhteisössä koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/14/EY on täsmennetty.

4 luku Alustatyön läpinäkyvyys

Alustatyöstä ilmoittamista viranomaisille koskevassa 11 artiklassa viittaukset työsuojelu- ja sosiaaliturvaviranomaisiin on korvattu yleisemmällä viittauksella jäsenvaltion toimivaltaisiin viranomaisiin. Lisäksi säännöksen suhdetta jo olemassa oleviin EU-lainsäädännön mukaisiin ilmoitusmenettelyihin on selkeytetty.

Myös alustatyötä koskevien olennaisten tietojen saatavuutta koskevassa 12 artiklassa viittaukset työ-, sosiaaliturva- ja muihin asianmukaisiin viranomaisiin on korvattu yleisemmällä viittauksella toimivaltaisiin kansallisiin viranomaisiin. Lisäksi artiklaan on tehty täsmennyksiä koskien muun muassa alustatyöntekijöiden edustajien tiedonsaantioikeutta sekä täydennetty toimivaltaisille viranomaisille ja edustajille annettavien tietojen luetteloa mahdollisilla välittäjiä koskevilla tiedoilla.

5 luku Oikeussuojakeinot ja täytäntöönpano

Lukuun tehdyt muutokset ovat monilta osin teknisiä ja selkeyttäviä.

Direktiivin 14 artiklaan, joka koskee menettelyitä alustatyötä tekevien henkilöiden puolesta tai tukemiseksi, on lisätty viittaus jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja käytäntöihin. Puheenjohtajavaltio on ehdottanut artiklaan uutta 2a kohtaa, joka koskee direktiivin 6 artiklan 4 kohdassa ja 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen antamista muille kuin työsuhteessa olevien alustatyötä tekevien (yrittäjien) edustajille silloin, kun se on tarpeen tällaisten henkilöiden henkilötietojen suojaan liittyvien oikeuksien puolustamiseksi.

Puheenjohtajavaltio on ottanut 15 artiklassa huomioon Suomen ehdotuksen viitata henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi).

6 luku Loppusäännökset

Puheenjohtajavaltio on ehdottanut lukuun kokonaan uutta artiklaa, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat lain tai työehtosopimusten nojalla antaa direktiivin 6, 7 ja 8 artikloja tarkempia säännöksiä henkilöiden käsittelyyn liittyvien oikeuksien ja vapauksien suojan varmistamiseksi alustatyötä tekevien henkilöiden henkilötietojen käsittelyn osalta. Lisäksi jäsenvaltiot voivat sallia, että työmarkkinaosapuolet pitävät voimassa, neuvottelevat, tekevät ja panevat täytäntöön kansallista lainsäädäntöä tai käytäntöä noudattaen työehtosopimuksia, joilla luodaan alustatyötä koskevia työehtoja koskevat, direktiivin 8a, 9, 11 ja 12 artikloissa säädetystä poikkeavat järjestelyt, kunhan nämä sopimukset noudattavat alustatyöntekijöiden kokonaisvaltaista suojelua.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission direktiiviehdotus perustuu SEUT 153 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ja 16 artiklan 2 kohtaan.

SEUT 153 artiklan 1 kohdan b alakohdassa annetaan unionille valtuudet tukea ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa työehtojen parantamiseksi. Tällä alalla Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat SEUT-sopimuksen 153 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla

antaa tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen direktiivejä vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain, ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä on vältettävä säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasitteita, jotka vaikeuttaisivat pienten ja keskisuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

SEUT 16 artiklan 2 kohdassa annetaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle valtuudet tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen antaa säännöt, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden suojaa henkilötietojen käsittelyssä.

Päätöksenteko neuvostossa tapahtuu määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa direktiivin valmistelusta vastaa työllisyys- ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL). Raportöörinä toimii Elisabetta Gualmini (S&D). Raportöörin mietintö-luonnos julkaistiin 3.5.2022 (2021/0414(COD)). Valiokunnan on tämän hetkisen tiedon mukaan tarkoitus äänestää asiasta joulukuussa 2022. Euroopan parlamentin täysistunnon käsittelyaikataulusta ei tällä hetkellä ole olemassa varmaa tietoa.

Euroopan parlamentin liikenne- ja matkailuvaliokunta (TRAN) antoi komission direktiiviehdotuksesta lausunnon työllisyys- ja sosiaaliasioiden valiokunnalle 5.10.2022.

Kansallinen valmistelu

Valtioneuvoston U-kirje U 6/2022 vp käsiteltiin EU-ministerivaliokunnassa 27.1.2022. Lisäksi U-kirjelmää käsiteltiin EU-asioiden komitean alaisessa työoikeusjaostossa (jaosto 28). Jaostoa on kuultu asiasta säännöllisesti käsittelyn edetessä neuvostossa. Komission direktiiviehdotuksesta on kuultu myös työsuojelu- ja työllisyysjaostoja (jaostot 26 ja 29).

U-jatkokirje käsiteltiin EU-ministerivaliokunnassa 18.11.2022 ja työoikeusjaostossa 11.11.2022.

EU-ministerivaliokunta: kirjallinen menettely 1.12.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto TyVL 1/2022 vp.

SuVEK 51/2022 vp: Valiokunta yhtyy erikoisvaliokunnan lausunnon mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

U-jatkokirjeen käsittely eduskunnassa on kesken. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuuleminen 25.11.2022.

Suuri valiokunta 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Suomessa ei tällä hetkellä ole alustatyötä koskevaa erityissääntelyä. Direktiivin mahdollisesta hyväksymisestä aiheutuu tarve säätää uusia alustatyötä koskevia kansallisia säännöksiä.

Direktiivin 1 artiklassa säädetty soveltamisala ja 2 artiklaan sisältyvän työtä välittävän digitaalisen alustan määritelmä huomioon ottaen Suomessa olisi vähimmäistasona laadittava kansallista sääntelyä, joka koskisi sellaisia alustayrityksiä, jotka täyttävät direktiivissä olevan työtä välittävän digitaalisen alustan määritelmän, ja tällaisten alustayritysten kanssa sopimussuhteessa olevat työnsuorittajat. Sääntely koskisi Suomessa tehtävää alustatyötä riippumatta siitä, mihin maahan alustayritys olisi sijoittautunut.

Direktiivin 2 artiklan alustatyöntekijän määritelmässä sekä direktiivin 3 ja 4a artikloissa viitataan työsuhteen käsitteeseen siten kuin siitä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä ottaen huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Suomessa työsuhteen (työsuhteen) käsitteestä säädetään työsopimus-laissa (55/2001), jonka 1 luvun 1 §:n mukaan lakia sovelletaan sopimukseen (työsopimus), jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkontana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Parhaillaan eduskuntakäsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä HE 215/2022 vp työsopimuslain soveltamisalasäännökseen ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tilanteissa työntekosuhteen oikeudellista luonnetta olisi arvioitava kokonaisharkintaa käyttäen. Kokonaisharkinnassa olisi otettava huomioon työn tekemisen ehdot, olosuhteet, joissa työtä tehdään, osapuolten tarkoitus oikeussuhteen luonteesta sekä muut osapuolten tosiasialliseen asemaan oikeussuhteessa vaikuttavat seikat. Direktiivin hyväksymisestä ei arvioida aiheutuvan muutoksia tähän kokonaisuuteen.

Puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen 2a artikla edellyttäisi huomioimaan kansallisessa täytäntöönpanossa myös niin sanotut välittäjät ja varmistamaan, ettei välittäjien käyttö johda työnsuorittajille direktiivistä johtuvien oikeuksien vähenemiseen. Vuokratyötä koskevaa erityissääntelyä on muun muassa työsopimuslaissa. Kansallisessa lainsäädännössä on omaksuttu EU:n vuokratyödirektiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/104/EY vuokratyöstä) oleva lähtökohta, jonka mukaan vuokratyöntekijä on työsuhteessa työvoiman vuokrausyritykseen. Alustatyössä välittäjät saattavat kuitenkin olla myös muunlaisia toimijoita kuin työvoiman vuokrausyrityksiä. Täytäntöönpanovaiheessa on mahdollista arvioida, minkälaisia välittäjiä Suomessa mahdollisesti on olemassa alustatyöhön liittyen, ja arvioida sen mukaisesti, kuka vastaa direktiivistä johtuvien velvoitteiden toteuttamisesta.

Direktiivin 3 artiklan voidaan arvioida olevan sopusoinnussa kansallisen lainsäädännön kanssa. Suomessa on olemassa menettelyt, joiden avulla työnsuorittajan oikeudellinen asema on mahdollista saada vahvistetuksi ja todetuksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin lisäksi huomioitava direktiivin 4a artiklan täytäntöönpanosta johtuvat mahdolliset muutokset.

Suomessa ei ole käytössä työsuhteolettamaa, vaan työsuhteen olemassaolo arvioidaan työsopimuslaissa säädettyjen työsuhteen tunnusmerkkien pohjalta. Direktiivin 4 artikla edellyttäisi säätämään direktiivin soveltamisalan mukaiseen alustatyöhön työsuhteolettamasta (oikeudellinen oletama), joka tulisi kyseeseen silloin, kun direktiivissä mainittu vähimmäismäärä kriteereistä täyttyy. Olettaman olisi tarkoitus soveltaa osapuolten välisessä oikeussuhteessa suoraan, minkä lisäksi työnsuorittajan olisi mahdollista vedota oletamaan 4a artiklan mukaisissa menettelyissä. Olettama olisi mahdollista kumota vastaavissa menettelyissä. Kumoamisprosessissa alustatyöntekoa koskevan oikeussuhteen luonne arvioitaisiin työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä säädettyjen työsuhteen tunnusmerkkien pohjalta.

Direktiivin 4a artikla on yksi direktiivin haasteellisimmista, sillä siihen sisältyy siviiliprosessiin ja hallintolainkäyttöön eli hallintoprosessiin liittyviä erityiskysymyksiä. Suomessa

artiklassa tarkoitettuja oikeudellisia prosesseja voisivat olla muun muassa yleisissä tuomioistuimissa nostettavat vahvistuskanteet sekä työoikeudelliset riita-asiat, mukaan lukien erilaiset työsuhteesta johtuvat saatavat. Näissä prosesseissa noudatetaan oikeudenkäymiskaarta (4/1734), mukaan lukien oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:ssä säädettyä, jonka mukaan riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu. Direktiivissä ehdotettu käänteinen todistustaakka alustayrityksen pyrkiessä kumoamaan työsuhdeolettaa poikkeaisi tästä pääsäännöstä. Toisaalta käännetty todistustaakka ei kuitenkaan ole siviiliprosessuaalisissa asioissa epätavanomainen, sillä vastaavantyyppistä sääntelyä on käytetty muun muassa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) todistustaakkasäännöksessä.

Direktiivin 4a artiklan sanamuodot huomioon ottaen työsuhdeolettaa olisi todennäköisesti huomioitava myös työsuojeluviranomaisen toiminnassa. Suomessa työsuojeluviranomainen ratkaisee kysymyksen oikeussuhteen luonteesta esikysymyksenä arvioidessaan, onko sillä toimivaltaa valvoa tarkastelun kohteena olevan työlainsäädännön noudattamista koskevaa velvoitetta. Työnsuorittajan työoikeudellisen aseman ratkaiseminen pääkysymyksenä työsuojeluviranomaisessa voisi edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista. Työsuojeluviranomaisen valvontatoiminnan kannalta tärkeänä seikkana voidaan pitää sitä, toimivaltainen viranomainen voi niin sanotussa oma-aloitteisessa valvontatoiminnassaan jättää olettan soveltamatta, jos on ilmeistä, että se tulisi kumo-
tuksi.

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006, jäljempänä työsuojelun valvontalaki) 3 §:n mukaan työsuojeluviranomaisen valvontatoimintaan sovelletaan hallintolakia (434/2003) ja muita hallinnon yleislakeja. Hallintolakiin ei sisälly säännöksiä todistustaakasta.

Työsuojelun valvontalain 15 §:n 3 momentin mukaan työsuojeluviranomainen voi päätöksessään määrätä, että sitä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Ulosotto-
kaaren (705/2207) 2 luvun 4 §:n mukaan, jollei muualla toisin säädetä, lainvoimaa vailla oleva tuomio pannaan muutoksenhaun estämättä täytäntöön niin kuin lain 5–12 §:ssä säädetään. Jos tuomioistuin on lain nojalla määrännyt antamansa tuomion täytäntöönpanosta ennen sen lainvoimaisuutta, on määräystä noudatettava. Käräjäoikeuden maksutuomiota koskevan ulosottokaaren 2 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan lainvoimaa vailla oleva käräjäoikeuden tuomio, jossa on asetettu maksuvelvoite, saadaan panna täytäntöön, jollei velallinen aseta vakuutta hakijan saatavasta, ulosottomaksusta ja mahdollisista täytäntöönpanokuluista. Vakuus voidaan asettaa myös osaksi siten, että se yhdessä ulosmitatun omaisuuden kanssa kattaa edellä mainitun määrän. Direktiivin 2a artiklan 5 kohdan hyväksymisestä aiheutuisi tarve säätää ulosottokaaren säännöksistä poikkeavaa erityissääntelyä alustatyöntekoa koskien.

Direktiivistä ei aiheutuisi velvoitetta soveltaa olettaa verotuksellisissa, sosiaaliturvaa tai rikosoikeutta koskevissa menettelyissä. Näin ollen direktiivistä ei aiheutuisi tarvetta muuttaa näitä oikeudenaloja koskevaa kansallista lainsäädäntöä, jollei kansallisesti päädyttäisi täytäntöönpanossa toisenlaiseen ratkaisuun.

Direktiivin 4b artiklasta ei arvioida aiheutuvan muutostarpeita lainsäädäntöön. Kysymys on tiedottamista, ohjeistamista ja työsuojeluviranomaisen valvontatoiminnan kohdentamista koskevista käytännön asioista.

Direktiivin 5a – 8 artiklat merkitsisivät uutta kansallista lainsäädäntöä. Direktiivin 5a artiklan voidaan katsoa kuitenkin olevan kansallisen lainsäädännön kanssa linjassa liittyen muun muassa luottamuksellisen viestinnän suojaan ja yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain (759/2004, jäljempänä työelämän tietosuojalaki) säännöksiin. Täytäntöönpanon yhteydessä olisi arvioitava 7 ja 8 artiklan suhdetta työsopimuslain irtisanomissuojaa ja työsopimuksen päättämismenettelyitä koskeviin säännöksiin.

Direktiivin 8a artiklan säännösten voidaan monilta osin katsoa olevan sopusoinnussa työ-turvallisuuslaissa (738/2002) säädettyjen työnantajan työturvallisuusvelvoitteiden kanssa. Tiedottamista ja kuulemista koskevan 9 artiklan voidaan katsoa olevan linjassa työelämän tietosuojalaissa omaksutun lähtökohdan kanssa, jonka mukaan henkilötietojen kerääminen työhön otettaessa ja työsuhteen aikana on käsiteltävä yhteistoimintalaissa (1333/2021) tarkoitetussa vuoropuhelussa. Lisäksi lain 21 §:ssä säädetään yhteistoiminnasta teknisin menetelmin toteutetun valvonnan ja tietoverkon käytön järjestämisessä. Artiklassa mainitun asiantuntijan osalta direktiivi aiheuttaa kuitenkin joka tapauksessa muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, joten myös tiedottamista ja kuulemista koskevien velvoitteiden osalta on mahdollista miettiä kansallisen lainsäädännön mahdollisia muutos-tarpeita osana tätä kokonaisuutta.

Alustatyöstä ilmoittamista koskeva 11 artikla edellyttäisi uutta kansallista lainsäädäntöä. Tälläkin hetkellä Suomessa on olemassa eräitä työnteon aloittamisesta tai työntekijöistä ilmoittamista koskevia velvoitteita liittyen esimerkiksi Suomeen lähetettävistä työntekijöistä tehtäviin ennakkoilmoituksiin. Artikla edellyttäisi uuden tyyppisestä ilmoitusvelvollisuudesta säätämistä ja ilmoitusten vastaanottamiseen liittyviin tarpeellisiin käytännön järjestelyihin toimivaltaisessa viranomaisessa, joka luultavasti olisi työsuojeluviranomainen.

Työsuojelun valvontalaissa säädetään työsuojeluviranomaisen ja tarkastajan tiedonsaannista ja tarkastusoikeudesta. Direktiivin 12 artiklan suhdetta näihin säännöksiin olisi tarkemmin arvioitava täytäntöönpanon yhteydessä, mutta artiklasta aiheutuisi todennäköisesti myös tarve muuttaa kansallista lainsäädäntöä liittyen muun muassa tietojen päivittämistä koskeviin velvoitteisiin.

Direktiivin 13 artiklan voidaan katsoa olevan linjassa kansallisen muutoksenhakuoikeutta ja vahingonkorvausta koskevan lainsäädännön kanssa, mukaan lukien työsopimuslaissa säädettyjen vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset.

Direktiivin 14 artikla voisi edellyttää uutta kansallista sääntelyä siltä osin, kun on kysymys työtä välittävän digitaalisen alustan velvollisuudesta antaa muiden kuin alustatyöntekijöiden henkilöstön edustajille direktiivin 6 artiklan 4 kohdassa ja 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Myös direktiivin 15 artiklan täytäntöönpano edellyttäisi uutta sääntelyä.

Direktiivin 16 artiklan voidaan katsoa olevan sopusoinnussa yleisissä tuomioistuimissa noudettavan oikeudenkäymiskaaren säännösten kanssa. Artikla koskee kuitenkin myös 4a artiklan mukaisia hallinnollisia menettelyitä. Työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksien osalta voidaan viitata edellä 12 artiklan yhteydessä todettuun.

Kuten valtioneuvoston U-kirjelmässä on todettu, kansallisen lainsäädännön voidaan arvioida olevan sopusoinnussa direktiivin 17 ja 18 artiklojen kanssa siltä osin, kun kysymys on työsuhteisista työntekijöistä. Yrittäjä-asemassa olevien alustatyönsuorittajien osalta direktiivi edellyttäisi kuitenkin uutta sääntelyä.

Direktiivin 19 artiklan mukaan direktiivin 5a – 8 artiklojen täytäntöönpanosta ja valvonasta vastaisi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) tarkoitettu valvontaviranomainen. Suomessa valvontaviranomaisena toimii tietosuojavaltuutettu. Direktiivin hyväksymisestä aiheutuisi tietosuojavaltuutetulle uusia valvonta-tehtäviä. Artiklassa säädetään myös valvontaviranomaisen sekä muun toimivaltaisen viranomaisen välisestä yhteistyöstä, minkä voidaan katsoa olevan linjassa työelämän

tietosuojalaissa omaksutun valvontatehtävien jaon suhteen tietosuojavaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen välillä. Täytäntöönpanovaiheessa olisi tarkemmin arvioitava kansalliseen lakiin perustuvan seuraamusjärjestelmän riittävyyttä siltä osin, kun kysymys olisi muista kuin tietosuojavaltuutetun valvontatehtävien piiriin kuulu-vien direktiivin säännösten rikkomisesta.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 21 kohdan mukaan työoikeus kuuluu valtakunnan toimivaltaan maakunnan ja kuntien palveluksessa olevien virkaehtosopimuksia koskevin poikkeuksin sekä ottaen huomioon itsehallintolain 29 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 2 momentin säännökset. Myös tämän direktiivin kannalta merkityksellinen luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojaa koskeva sääntely kuuluu valtakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen mukaan direktiivi ei edellyttäisi lisämäärärahojen myöntämistä Euroopan unionin talousarviosta. Direktiivin hyväksymisellä ei olisi myöskään välittömiä taloudellisia vaikutuksia Suomeen. On kuitenkin mahdollista, että direktiivin hyväksymistä seuraavasta kansallisesta täytäntöönpanosta aiheutuisi Suomelle budjettivaikutuksia. Nämä johtuisivat ennen kaikkea direktiivistä aiheutuvista viranomaisvaikutuksista. Kuten edellä on todettu, direktiivistä aiheutuisi tietosuojavaltuutetulle uusia valvontatehtäviä. Lisäksi direktiivin 11 artiklan mukaisten ilmoitusten vastaanottamisesta voi aiheutua työsuojeluviranomaiselle ilmoitusten vastaanottamiseen tarkoitetun järjestelmän perustamiseen liittyviä tietojärjestelmäkustannuksia. Direktiivin vaikutuksia työsuojeluviranomaisen valvontatoimintaan olisi arvioitava tarkemmin täytäntöönpanon yhteydessä.

Sekä tietosuojavaltuutetun että työsuojeluviranomaisen valvontatehtävien osalta olisi merkityksellistä se, minkä verran Suomessa toimisi direktiivin sääntelyn kattamia työtä välittäviä digitaalisia alustoja ja niiden palveluksessa joko työsuhteessa tai yrittäjä-asemassa toimivia työnsuorittajia, ja minkälaiseksi näiden määrien voitaisiin uskoa tulevaisuudessa kehittyvän. Alustatyötä tekevien henkilöiden sekä Suomessa toimivien alustayritysten määrää koskevia tietoja on käsitelty valtioneuvoston U-kirjelmässä 6/2022 vp.

Direktiivin hyväksymisestä aiheutuisi todennäköisesti kustannuksia työtä välittävillä digitaalisilla alustayrityksille, tosin yritykset voisivat myös hyötyä EU-tason yhteneväisestä sääntelystä sekä oikeudellisen varmuuden lisääntymisestä. Oikeudellisen varmuuden lisääntyminen olisi luonnollisesti yhtä tärkeää alustatyötä tekevien työnsuorittajien, mutta myös laajemmin koko yhteiskunnan kannalta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvottelut ovat tilanteessa, jossa on epäselvää, onko puheenjohtajavaltion kompromissiehdotukselle löydettävissä määränenemmistö.

Yksi neuvotteluiden hankalimmista asiakohdista on oikeudellista olettaa koskevan 4 artikla. Jäsenvaltioilla on erilaisia näkemyksiä muun muassa siitä, mikä tulisi olla oletettaman laukaisevien kriteereiden määrä. Lisäksi jäsenvaltioilla voi olla erilaisia näkemyksiä oletettaman kriteereiden sisällöistä. Eräiden jäsenvaltioiden ryhmittymä on pitänyt oikeudellisen oletettaman osalta komission alkuperäistä ehdotusta parempana.

Eräiden keskeisten jäsenmaiden kannanmuodostus on edelleen kesken.

Asiakirjat

Neuvostoasiakirjaa ei ole vielä saatu.

Puheenjohtajavaltion ehdotus yleisnäkemykseksi (ml. kompromissiehdotus, 25.11.2022)

Komission direktiiviehdotus (COM(2021) 762 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Elli Nieminen, erityisasiantuntija, elli.nieminen@gov.fi, puh. 029 504 8247

VNEUS Sarita Friman, EU-erityisasiantuntija, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/852/2022

Liitteet -

Viite -

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/1489/2022-TEM-1

Mähönen Erno

21.11.2022

TSTK-neuvosto 8.12.2022: syyspaketin 2022 tiedonanto ja Työllisyyskomitea EMCO:n pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat avainviestit

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi **syyspaketinsä** 22.11.2022. Syyspaketti sisältää vuotuisen kestävän kasvun selvityksen, lausunnot euroalueen alustavista talousarviosuunnitelmista, euro- aluetta koskevat politiikkasuositukset, varoituskansakismia koskevan kertomuksen sekä ehdotuksen yhteiseksi työllisyysraportiksi sekä eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten näkemyksen vuotuisesta kestävän kasvun selvityksestä.

Työllisyyskomitea on käynyt marraskuussa 2022 kaikkia maita koskevan temaattisen tarkastelun **pitkäaikaistyöttömien integroimisesta työmarkkinoille** annetun suosituk- sen toimeenpanosta, minkä seurauksena komitea on laatinut aiheesta avainviestit.

8.12.2022 pidettävässä työllisyys-, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asiain neuvos- tossa käydään politiikkakeskustelu eurooppalaisesta ohjausjaksosta:

- iii) Vuoden 2023 kestävän kasvun selvitys (ASGS), varoituskansakismia koskeva kertomus (AMR), yhteinen työllisyysraporttiluonnos (JER) sekä euroalueen suositusluonnos.

Komission esittely

- iv) Suosituksen pitkäaikaistyöttömien integroimisesta työmarkkinoille toimeenpano – Työllisyyskomitea EMCO:n avainviestit
Hyväksyminen

Suomen kanta

Suomi kuulee komission esittelyn syyspaketista.

EU-selonteon mukaisesti Suomi katsoo, että eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen väline jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa. Se on ensisijainen väline maiden välisten erojen tasaamiseksi, työllisyyden sekä sosiaalisen koheesion edistämiseksi ja euroalueen vakauden ylläpitämiseksi. Suomi tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) huomioimista osana eurooppalaista ohjausjaksoa. Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan ohjausjakson toiminnan tasapainoiseen kehittämiseen niin, että se lähtökohtaisesti keskittyy talouspolitiikan koordinaatioon, mutta huomioi paremmin taloudellisten, sosiaalisten, työllisyys- ja ympäristötoimenpiteiden ja -politiikkojen vaikutukset toisiinsa sekä edistää ekologista jälleenrakentamista. Osana talouspolitiikan ohjausjaksoon liittyvää valmistelua käydään tiivistä vuoropuhelua eri tahojen, kuten työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Prosessi ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena ylikuormittua (Valtioneuvoston EU-selonteko 4/2012).

Suomi pitää hyvänä, että eurooppalainen ohjausjakso on edelleen keskeinen väline sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanon seurannassa. Suomi tukee myös sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kehittämistä niin, että se ottaa jatkossa paremmin huomioon sosiaalipilarin toimintasuunnitelmassa esitetyt poliittiset painopisteet ja toimet. Suomi pitää tärkeänä sukupuolivaikutusten arvioinnin vahvistamista sekä sukupuolten tasa-arvoa koskevia indikaattoreita ja indikaattorien erittelyä sukupuolen mukaan. Suomi pitää tärkeänä, että yhteistyötä koulutus-, sosiaali- ja työllisyyskomiteoiden ja indikaattorityöryhmien välillä syvennetään koherenttien toimenpiteiden ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi pitää tärkeänä edistää hyvinvointitalousajattelun mukaisesti poikkihallinnollista ja -sektoraalista yhteistyötä pilarin toimeenpanossa ja seurannassa. Yhteistyötä tulee jatkaa taloussektorin ja muiden relevanttien politiikka-alojen kanssa. Komission aikomus laajentaa yhteisen työllisyysraportin soveltamisalaa ja syventää sen analyysia niin, että siinä tarkastellaan syvällisemmin pilarin tavoitteiden täytäntöönpanoa EU- ja kansallisella tasolla, on kannatettava. (EJ 2/2021)

Suomi ottaa eurooppalaista ohjausjaksoa koskevan a) kohdan tiedoksi.

Suomi voi hyväksyä b) kohdan avainviestit liittyen pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille integroimisesta koskevan suosituksen toimeenpanoon.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio julkaisi **eurooppalaisen ohjausjakson syyspaketin** 22.11.2022. Paketissa komissio

1. linjaa talouspolitiikan prioriteetteja alkavalle talouspolitiikan koordinaatiosyklille,
2. arvioi euroalueen jäsenmaiden alustavat budjettisuunnitelmat,
3. arvioi talouspolitiikan epätasapainoja ja riskejä rahoitusvakaudelle.

Syyspaketin julkaisu aloittaa talouspolitiikan koordinaation syklin. Tulevan vuoden syklillä palataan taas laajemmin talouspolitiikan ja työllisyyden koordinointiin. Vuotuisessa kestävän kasvun selvityksessä (Annual Sustainable Growth Survey, ASGS) korostetaan korkeiden energiahintojen, ostovoiman heikkenemisen, heikkenevän ulkoisen ympäristön ja tiukkenevan rahoituksen aiheuttamia haasteita. Ohjausjakson analyysivaiheessa

komissio tuottaa virtaviivaiset maaraportit. Komissio julkaisee keväällä myös talouspolitiikkaa koskevat maakohtaiset suositukset. Sykli päättyy heinäkuussa, kun neuvosto hyväksyy suositukset. YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden sisällyttäminen ohjausjaksoon jatkuu, ja komissio aikoo järjestää vapaaehtoisen EU:n laajuisen katsauksen aiheesta.

Vuotuisessa kestävä kasvun selvityksessä (Annual Sustainable Growth Survey) asetetaan yleiset taloudelliset ja sosiaaliset painopisteet tulevalle vuodelle. Vuotuisen selvityksen mukaan Ajankohtaisten haasteiden vuoksi Euroopan talous voi talvella supistua. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpano jatkossakin raamittaa EU:n talous- ja työllisyyspolitiikan koordinaatiota. Kuten vuonna 2022, komissio julkaisee suppeammat maaraportit, joilla seurataan toimeenpanoa ja tunnistetaan jäsenmaiden kohtaamia haasteita. Maaraportit tulevat pitämään sisällään myös arvion edistymisestä sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanossa ja vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamisessa.

YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden integrointia ohjausjaksoon jatketaan. Vuoden 2023 maaraporteissa esitellään kaikkien jäsenmaiden kehitys ja haasteet tavoitteiden toimeenpanossa. Lisäksi komissio aikoo järjestää ensimmäisen vapaaehtoisen EU:n laajuisen katsauksen kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta vuoden 2023 YK:n kestävä kehityksen korkean tason poliittisella foorumilla. Kestävä kasvun selvityksessä korostetaan myös työmarkkinajärjestöjen roolia ohjausjaksolla sekä vahvistaa eurooppalaista dialogia (komission, parlamentin ja neuvoston välillä).

Komissio antoi suuntaviivoja marraskuussa 2022 talouspolitiikan koordinaation uudistustyön etenemisestä. Komission tarkoituksena on yksinkertaisempi integroitu arkkitehtuuri makrofiskaliselle seurannalle.

Komission vuosittain julkaisema **varoitusmekanismia koskeva kertomus** aloittaa makrotasapainottomuuksien menettelyn (Macroeconomic Imbalance Procedure eli MIP). Raportissa seurataan keskeisiä makrotalouden vakautta kuvaavia tunnuslukuja jäsenmaittain. Suomen kohdalla komissio korostaa ennen kaikkea kotitalouksien velkaantumista, mm. asuntolainojen vaihtuvien korkojen myötä, mutta toisaalta toteaa riskien olevan kuitenkin kooltaan rajallisia. Raportin mukaan Suomella ei ole havaittu merkittäviä makrovakauteen liittyviä ongelmia, joten komissio ei näe tarvetta syväanalyysin aloittamiselle.

Yhteisessä työllisyysraportissa tunnistetaan, että EU:n työmarkkinoilla on vahvan palautumisen jälkeen paljon epävarmuustekijöitä liittyen Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa sekä inflaatiopaineeseen. Työmarkkinat vahvistuivat selvästi koronakriisin jälkeen vuonna 2021 ja vahvistuminen jatkui vuoden 2022 ensimmäisellä vuosipuoliskolla, jolloin saavutettiin sekä EU:n että euroalueen työllisyysennätys. Syyskuussa 2022 EU:n työttömyysaste oli ennätysmatala 6 prosenttia. Myös NEET-nuorten osuus ja nuorisotyöttömyys laskivat. Pitkäaikaistyöttömyys kasvoi hieman vuonna 2021.

Pula osaavasta työvoimasta on syventynyt, ja on nyt koronapandemia edeltävää aikaa pahempi useissa EU-maissa. Samaan aikaan sota Ukrainassa on ajanut huomattavan joukon ihmisiä EU-maihin, ja he tarvitsevat tukea työmarkkinoille integrointiin.

Työllisyysraportti toteaa, että Euroopan on edelleen panostettava osaamiseen, myös vihreää siirtymää tukevaan osaamiseen, säilyäkseen kilpailukykyisenä, tukeakseen laadukasta työllisyyttä ja turvatakseen yhteiskuntajärjestelmänsä. Energiakriisin suhteen raportti peräänkuuluttaa kohdennettuja ja väliaikaisia tukimuotoja. Sosiaalisen suojelun saatavuutta ja riittävyyttä tulisi parantaa kaikki työntekijäryhmät huomioiden sekä investoida riittäviin vähimmäistulojärjestelmiin. Työmarkkinajärjestöjen ennustettava, tarkoituksenmukainen ja oikea-aikainen osallistaminen erilaisten toimenpiteiden suunnitteluun auttaa varmistamaan toimenpiteiden tehokkuuden.

Porton sosiaalialan huippukokouksessa asetettiin kolme EU:n yleistavoitetta, jotka koskevat työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä vuoteen 2030 mennessä. Työllisyysraportti keskittyy edelleen vahvasti sosiaalisen oikeuksien pilarin implementointiin Porton huippukokouksen mukaisesti, pitäen ensi kertaa sisällään kansalliset tavoitteet.

Euroalueen talouspolitiikkaa koskevassa suosituksessa euroalueen jäsenmaille annetaan räätelöityä ohjausta asioissa, jotka vaikuttavat koko euroalueen toimintaan. Komissio suosittaa, että euroalueen maat jatkavat finanssipolitiikan koordinaatiota tukeakseen inflaation palautumista 2 prosentin tavoitteeseen ja pidättäytyvät laajamittaisesta kysynnän tukemisesta vuonna 2023 kohdistuen tukitoimet kaikkein haavoittuvimpiin kotitalouksiin ja yrityksiin. Työmarkkinoilla suositellaan tukemaan palkkakehitystä, joka taivuttaa ostovoiman heikkenemistä rajoittaen kerrannaisvaikutuksia hintatasoon ja huomioiden keskipitkän aikavälin tuottavuuskehityksen. Komissio suosittaa myös kehittämään edelleen aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä ja toimia osaaajapulan vähentämiseksi.

Työllisyyskomitea EMCO:n **avainviestit pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille integroimista koskevan suosituksen toimeenpanosta** tarkastelevat jäsenmaiden tilannetta koronakriisin jälkeen, kun pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on kasvanut. Avainviestit nostavat esiin, että pitkäaikaistyöttömien osallistuminen aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin lisääntyi vuonna 2020, mutta konvergoitumista jäsenmaiden välillä ei ole tapahtunut. Jäsenmaille tehdyn kyselyn perusteella suositusten toimeenpanossa on edelleen osa-alueita, jotka eivät ole edenneet tavoiteltuun tahtiin. Kyseessä on suosituksen toimeenpanon neljäs tarkastelu.

Koronapandemian myötä työllisyyspalveluiden digitalisaatio on edistynyt monissa jäsenmaissa. Työllistymissopimukset on otettu suurelta osin käyttöön ja monien jäsenmaiden työllisyyspalveluissa käytetään apuna tilastollista analyysiä henkilökohtaisen työttömyysriskin ja tuen tarpeen arvioimisessa. Työvoimapolitiikan paheneminen korostaa entisestään työllisyyspalveluiden ja työnantajien välisen yhteistyön merkitystä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 148 artikla

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaoston kirjallinen menettely 25.-28.11.2022
 Sosiaalijaoston kirjallinen menettely 25.-28.11.2022
 EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Työllisyyskomitea EMCO:n kirjallinen käsittely 23.11.-8.12.2022

Suosituksista pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille integroimisesta on käsitelty Työllisyyskomitea EMCO:ssa neljästi sitten suosituksen antamisen, viimeksi 14.11.2022. Suomi on pitänyt tärkeänä, että pitkäaikaistyöttömien palveluita kehitetään kokonaisvaltaisesti, eri palvelusektorit huomioon ottaen. Suomi on myös pitänyt hyvänä toimintatapana sitä, että pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille integroitumiseksi annetun suosituksen toimeenpanon tarkastelussa käsitellään myös uusia näkökulmia. Esimerkiksi käsitelty osaamisen kehittämisen teema on nähty tärkeänä osa-alueena.

Asiakirjat

2022 Semester Autumn package, Euroopan komissio 23.11.2022.

EMCO review of the Council Recommendation on the integration of the long-term unemployed into the labour market - Key messages to the EPSCO Council

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erno Mähönen, TEM, erno.mahonen@gov.fi
 Markus Seppelin, STM, markus.seppelin@gov.fi
 Jere Päivinen, STM, jere.paivinen@gov.fi
 Sanna Kuorikoski, STM, sanna.kuorikoski@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1489/2022

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/1261/2022-STM-5

Päivinen Jere

24.11.2022

TSTK-neuvosto 8.12.2022: Ehdotus neuvoston suositukseksi riittävästä vähimmäistulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden -neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

E 142/2022vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio esitti 28.9.2022 ehdotuksensa neuvoston suositukseksi riittävästä vähimmäistulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (COM(2022) 490 final) .

Suosituksista on käsitelty neuvoston sosiaaliasioiden työryhmässä 7.10., 27.10., 14.11. ja 22.11.2022. Suositus käsitellään Coreperissä 30.11.2022. Neuvoston suositus on poliittisesti hyväksyttävänä Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden (TSTK) -neuvostossa 8.12.2022.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä ehdotuksen neuvoston suositukseksi riittävästä vähimmäistulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi. Suomen kanta ehdotukseen on määritetty kirjelmässä E 142/2022vp.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotettu suositus toimeenpanee vuonna 2017 Göteborgin huippukokouksessa hyväksyttyä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria. Saksan EU-neuvoston puheenjohtajakaudella syksyllä 2020 hyväksyttiin lisäksi neuvoston päätelmät vähimmäistulosta, joiden yhtenä esityksenä komissiolle oli unionin vähimmäistuloa koskevan kehikon päivittäminen. Vuonna 2021 komission julkaisemassa toimeenpanosuunnitelmassa sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanemiseksi, komissio ilmaisi antavansa esityksen neuvoston suositukseksi koskien vähimmäistuloa. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteen 14 mukaan jokaisella, jolla ei ole riittäviä varoja, on oikeus riittäviin vähimmäistoimeentuloetuuksiin, joilla varmistetaan ihmisarvoinen elämä kaikissa elämän vaiheissa, ja työmarkkinoille ja yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistavien tavaroiden ja palvelujen tosiasialliseen saatavuuteen. Työkykyisten vähimmäistoimeentuloetuuksiin olisi yhdistettävä kannustimet työmarkkinoille siirtymiseen tai palaamiseen. Suositusesityksen tavoitteena on vähentää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä turvaamalla pilarin periaatteen mukaisesti kaikille ihmisarvoinen elämä kaikissa elämän vaiheissa.

Suomen kattava asumisperusteinen sosiaaliturvajärjestelmä yhdessä viimesijaisen toimeentuloturvan ja monialaisten palveluiden kanssa toteuttavat suosituksen tavoitteita pääosin tehokkaasti. Käynnissä olevassa parlamentaarisen komitean vastuulla olevassa sosiaaliturvauudistuksessa arvioidaan kokonaisvaltaisesti järjestelmän kehittämistä useilta suositusesityksessä esitetyiltä näkökannoilta, erityisesti ansiotyön ja sosiaaliturvan yhdistämisen sekä palveluiden ja etuuksien yhteensovittamisen osalta.

Suosituksen taustalla on köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrä, joka oli vuonna 2021 EU:ssa 95,4 miljoonaa huolimatta viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtuneesta positiivisesta kehityksestä. Laadukas ja kestävä työllisyys on paras väylä pois köyhyys- ja syrjäytymisriskistä, joka samalla vahvistaa sosiaalisen suojelun järjestelmien rahoituksellista kestävyyttä. Lisäksi COVID-19 pandemia osoitti, että riittävillä toimeentuloturvajärjestelmillä on keskeinen asema myös yhteiskunnan kriisinkestävyydessä. Tarve yhteiskuntien kriisinkestävyydelle ja riittävällä toimeentuloturvalla on kasvanut entisestään Venäjän Ukrainaan kohdistaman epäoikeutetun ja laittoman sotilaallisen aggression myötä, mikä puolestaan on nostanut energian hintoja ja kiihdyttänyt inflaatiota.

Ehdotetun suosituksen kohdassa 1 määritetään sen **tavoite ja soveltamisala**. Ensisijainen tavoite on huomioiden ihmisarvoisen elämän varmistaminen kaikissa elämäntilanteissa vähentää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vahvistamalla riittävää toimeentuloturvaa. Tämä tulisi tapahtua erityisesti vähimmäistuloturvan avulla, tehokkaan mahdollistaviin ja välttämättömiin palveluihin pääsyn sekä työmarkkinaintegraation vahvistamisen avulla. Suosituksen soveltamisala määrittää kaikki sellaiset henkilöt, joilla ei ole riittäviä varoja. Suosituksen kohtaan 2 sisältyvät **määritelmät**.

Kohdat 3-8 suosittavat jäsenmaita **toimeentuloturvan riittävydestä**. Jäsenmaita suositetaan tarjoamaan ja tarpeen mukaan vahvistamaan kestävät sosiaaliset turvaverkot, jotka varmistavat suosituksen tavoitteen toteutumisen. Tätä toteuttaessa riittävien toimeentuloturvajärjestelmien olisi muodostettava kokonaisuus vähimmäistuloturvan ja muiden rahaetuuksien, luontoisetuuksien sekä muiden mahdollistavien ja välttämättömien palveluiden kanssa. Jäsenmaita kehoitetaan määrittämään vähimmäistuloturvan riittävä taso läpinäkyvästä ja kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen menetelmien avulla. Rahaetuuksien riittävä taso on suosituksen mukaan jokin seuraavista: a) kansallisen köyhyysriskin taso, b) kansallisen kulutuskorin taso tai c) jokin muu vastaavan tason kansallisessa lainsäädännössä säädetty taso. Jäsenmaiden tulisi saavuttaa rahaetuuksien riittävä taso jonkin edellä mainitun määritelmän mukaisesti viimeistään vuonna 2030. Vähimmäistulon riittävyttä suositellaan arvioitavan ja etuustasoa tarkistettavan tasaisin määräajoin toimeentuloturvan riittävyyden varmistamiseksi. Tasa-arvon vahvistamiseksi jäsenmaita suositetaan varmistaa mahdollisuus pyytää turvan maksamista kotitalouden sijasta sen yhdelle henkilölle.

Suosituksen kohdassa 9 ehdotetaan, että jäsenvaltiot varmistavat **vähimmäistulojärjestelmien kattavuuden** kaikkiin henkilöihin, ja erityisesti nuoriin aikuisiin, joilla ei ole riittäviä varoja. Tämän varmistamiseksi lainsäädännössä suositellaan määrittämään läpinäkyvät ja syrjimättömät kelpoisuusehdot, tarveharkinnan suhteellisuus kotitalouden tilanne huomioon ottaen, hakemusten käsittelyaika, katkeamaton etuuden saanti siihen oikeutetuille, sekä yksinkertainen, nopea, puolueeton ja ilmainen valitus- ja muutoksenhaku-prosessi. Lisäksi järjestelmien kriisien kestävyttä suositetaan vahvistettavan.

Kohdassa 10 suositetaan jäsenmaita puuttumaan vähimmäistuloetuuksien **alikäyttöön**. Suositeltavia keinoja tähän on hallinnollisen taakan vähentäminen muun muassa yksinkertaistamalla hakukäytäntöjä ja tarjoamalla riittävää tukea sitä tarvitseville, sekä tarjoamalla ihmisille pääsyn tietoihin, jotka koskevat vähimmäistuloon liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Jäsenmaita myös kehoitetaan proaktiivisesti tavoittamaan henkilöitä, joilla ei ole riittäviä varoja sekä lisäämään tietoutta ja kehottaa tukien käyttöön, samalla ottaen askeleita köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen stigmojen ja ennakkoluuloisten asenteiden purkamiseksi. Lisäksi jäsenmaita kehoitetaan kehittämään menetelmiä alikäytön arvioimiseksi ja arvioimaan tätä säännöllisesti.

Kohdassa 11 kannustetaan jäsenvaltioita varmistamaan henkilöiden **pääsy osallistaville työmarkkinoille** yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Jäsenmaita kehoitetaan muun muassa varmistamaan aktivointitoimet, poistaa työllistymisen ja työssä pysymisen esteitä, tukea työkykyisiä työllistymiseksi ja taata työn vastaanottamiseksi riittävät kannustimet. Jäsenmaita suositetaan tavoitteen saavuttamiseksi varmistamaan riittävät kannustimet työllistymiselle aktivointitoimenpiteiden avulla, investoimaan riittävästi inhimilliseen pääomaan, mahdollistaa työstä saatavien ansioiden ja rahaetuuksien yhteensovittaminen, sekä arvioimaan säännöllisesti vero- ja etuusjärjestelmistä syntyviä kannustinloukkuja. Lisäksi huomioidaan yhteisötalouden mahdollisuudet tukea työmahdollisuuksien tarjoamisessa sekä erilaisten tukimuotojen merkitys, kuten rahallinen palkkatuki ja ohjauspalvelut, työmarkkinoille siirtymisen apuna.

Kohdassa 12 suositetaan **mahdollistaviin ja välttämättömiin palveluihin pääsyn** varmistamisesta. Jäsenmaita suositetaan varmistamaan tehokas ja tasa-arvoinen pääsy näiden palveluiden piiriin, turvamaan tehokkaan pääsyn jatkuvuus ja tarttumaan taloudellisiin ja ei-taloudellisiin palveluihin pääsyn esteisiin.

Kohdassa 13 suositetaan näkökannoista koskien **yksilöllistä tukea** huomioiden se, että suosituksen kohderyhmän tukitarpeessa ja kohtaamisen esteissä on huomattavaa vaihtelua. Jäsenmaita kehoitetaan kehittämään yksilöllistä lähestymistä ja yhteen sovittava palveluiden tarjoamista sosiaalisen osallisuuden ja työllisyyden tukemiseksi. Tätä varten tulisi kehittää monialaista palvelutarpeen arviointia sekä tehdä sosiaalisen osallisuuden suunnitelma, joka sisältää tavoitteet ja aikataulun, henkilölle suunnitellun palvelukokonaisuuden sekä vastuuhenkilön. Pitkäaikaistyöttömien osalta tulisi työllistymissuunnitelmaa muokata tarpeen mukaan.

Kohdat 14–16 koskevat **täytäntöönpanoa, raportointia ja arviointia**. Niissä suositetaan jäsenvaltiot välttämään eri etuuksien ja järjestelmien aukkoja, päällekkäisyyksiä ja pirstoutuneisuutta, sekä vahvistamaan vähimmäistulosta vastaavien viranomaisten toimintakykyä ja voimaannuttaa relevantteja yhteistyötahoja. Sosiaalisten turvaverkkojen rahoituksen tulee kokonaisuutena olla sopusoinnussa kestävä julkisen taloudenpidon kanssa.

Jäsenmaita suositetaan jatkuvasti seuraamaan vähimmäistulojärjestelmien toimeenpanoa, mukaan lukien aktivointitoimenpiteiden ja muiden palveluiden piiriin pääsyä, ja kehittää eri hallinnon tasoilta saatavan tiedon saatavuutta ja tasoa. Jäsenmaita kehoitetaan myös kehittämään vähimmäistuloa saaneiden henkilöiden jälkiseurantaa. Lisäksi jäsen-

maita kehoitetaan tiedottamaan komissiolle tasaisin väliajoin suosituksen toimeenpanemiseksi tehdyistä tai suunnitelluista toimenpiteistä hyödyntäen myös käytössä olevissa seuranta- ja raportointimekanismeissa raportoitua tietoa.

Komissio esittää, että se yhdessä jäsenmaiden kanssa jatkaa vähimmäistuloa koskevan arviointikehikon kehittämistä ja vahvistaa teemaa koskevaa vertaisoppimista ja tiedonvaihtoa. Jäsenmaiden toimittaman tiedon pohjalta komissio arvio sosiaalisen suojelun komitean puitteissa yhteistyössä muiden relevanttien tahojen kanssa suosituksen toimeenpanon edistymistä ja valmistelee joka kolmas vuosi sosiaalisen suojelun komitean ja komission yhteisraportin suosituksen toimeenpanon edistymisestä. Suosituksen täytäntöönpanoa seurataan myös eurooppalaisen talouspoliittisen ohjausjakson puitteissa. Lisäksi komissio esittää, että se toteuttaisi laajemman arvion suosituksen toimeenpanosta vuonna 2030.

Kohdassa 17 todetaan, että tämä **suositus korvaa aiemman suosituksen 92/441/ETY**.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston suosituksen perustana olisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 292 artikla yhdessä sen 153 artiklan 1 kohdan j alakohdan kanssa. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 1.-2.12.2022 kirjallinen menettely.

EU25- ja EU29-valmistelujaostoissa kirjallinen menettely 25.-28.11.2022.

E-kirjelmää (E 142/2022vp) käsitelty EU25-, EU27- ja EU29-valmistelujaostojen kirjallisessa menettelyssä 7.-11.11.2022, ja komission ehdotusta yleisesti EU27-valmistelujaostossa 14.10.2022.

Eduskuntakäsittely

Suurivaliokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Aloite ei aiheuta suoria budjettivaikutuksia Suomen valtiolle. Komission arvion mukaan suositukseen liittyvät kustannukset ovat toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden harkintavallassa, koska sosiaalisen suojelun järjestelmien organisointi, rahoitus ja

suojelun taso ovat riippuvaisia jäsenvaltiossa tehtävästä päätöksenteosta. Kansallisilla päätöksillä joidenkin suosituksen alaan liittyvien toimien toimeenpanemiseksi voisi olla merkittäviä julkisen talouden kustannusvaikutuksia. Suosituksesta ei arvioida koituvan vaikutuksia EU:n talousarvioon.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n yhteisen köyhyyden vähentämisen tavoitteen mukaan köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrää vähennetään 15 miljoonalla vuoteen 2030 mennessä, josta kansallisesti Suomen tavoite on vähentää 100 000 henkilöllä, joista kolmanneksen tulisi olla lapsia.

Asiakirjat

Ehdotus neuvoston suositukseksi riittävistä vähimmäistulojärjestelmistä aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (COM(2022) 490 final).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jere Päivinen, STM, jere.paivinen@gov.fi, 050 911 0442
Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1261/2022

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/545/2022-TEM-1

Keyriläinen Marianne

28.11.2022

Neuvoston päätelmät: Vammaisten henkilöiden osallistuminen työmarkkinoille

Kokous

Työllisyys, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston puheenjohtajamaa Tšekki on laatinut päätelmäluonnoksen "Vammaisten henkilöiden osallistuminen työmarkkinoille" (14495/22). Päätelmät perustuvat Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja asiaan liittyvien sidosryhmien aikaisempaan työhön ja poliittisiin sitoumuksiin.

Päätelmät on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 8.12.2022.

Suomen kanta

Suomi pitää neuvoston päätelmät vammaisten henkilöiden osallistamisesta työmarkkinoille kannatettavina. Päätelmät tukevat EU:n vammaisstrategian toimeenpanoa (STM2021-00152).

Pääasiallinen sisältö

Lähtökohdat vammaisten henkilöiden työmarkkinoille osallistamisesta

Euroopan unionin perustana ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja perusoikeuskirjan mukaiset ihmisarvon, vapauden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen arvot sekä sitoutuminen syrjinnän torjumiseen myös vammaisuuden perusteella. EU on myös sitoutunut edistämään korkeaa työllisyyttä.

EPSR:ssä (European Pillar of Social Rights) todetaan, että vammaisilla henkilöillä on oikeus ihmisarvoisen elämän turvaavaan toimeentulotukeen sekä palveluihin, jotka mahdollistavat heidän osallistumisensa työmarkkinoille ja yhteiskuntaan sekä heidän tarpeisiinsa mukautettuun työympäristöön. ESPR-toimintaohjelmassa esitetään kolmea uutta EU:n yleistavoitetta vuoteen 2030 mennessä työllisyyden ja koulutukseen osallistumisen lisäämiseksi sekä köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrän vähentämiseksi. EPSR-toimintaohjelmassa tunnustetaan myös vammaisten henkilöiden rooli vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamisessa muun muassa ehdottamalla tulostauluun uutta vammaisten työllisyyttä kuvaavaa pääindikaattoria (disability employment gap).

EU ja sen jäsenvaltiot ovat YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (UNCPRD) osapuolia. Suuri enemmistö jäsenvaltioista on ratifioinut myös YK:n yleiskokouksen hyväksymän valinnaisen pöytäkirjan. Vammaisyleissopimuksen 27 artiklassa määrätään vammaisten henkilöiden oikeudesta työskennellä yhdenvertaisesti muiden kanssa avoimilla ja osallistavilla työmarkkinoilla.

Direktiivissä 2000/78/EY säädetään yhdenvertaisen kohtelun periaatteista. Yhdenvertaisten työllistymismahdollisuuksien turvaaminen, kohtuullisten mukautusten tarjoaminen työssä sekä vammaisuuteen perustuvan syrjinnän torjuminen ovat keskeisiä toimenpiteitä vammaisten henkilöiden osallistavan ja kestävän työllistymisen edistämiseksi.

Euroopan komissio on sitoutunut tasa-arvounioniin (Union of Equality), johon komission hyväksymä Vammaisten henkilöiden oikeuksien strategia 2021–2030 antaa merkittävän panoksen. Strategian tavoitteena on parantaa vammaisten ihmisten elämää EU:ssa ja sen ulkopuolella tukemalla YK:n vammaisopimuksen toimeenpanoa sekä EPSR:n periaatteita. Se kehottaa jäsenvaltioita muun muassa vahvistamaan vuoteen 2024 mennessä tavoitteet vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi ja vammaisten sekä ei-vammaisten henkilöiden välisten työllisyysasteen eron kaventamiseksi.

Jäsenvaltioille kehotettavia toimenpiteitä kansallisen toimivallan mukaisesti ja kansalliset olosuhteet huomioon ottaen

Jäsenvaltioita kehotetaan toteuttamaan asianmukaiset suuntaviivat ja toimet, jotka sisältyvät komission yhdessä vammaisfoorumin ja työmarkkinaosapuolten kanssa valmisteilemaan Vammaistyöllisyyspakettiin. Lisäksi jäsenmaita kehotetaan tukemaan tarvittaessa joulukuussa 2021 esitetyn sosiaalista taloutta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa.

Jäsenmaita kehotetaan kehittämään asianhallintamenetelmiä vammaisten henkilöiden tukemiseksi avoimille työmarkkinoille. Tähän tulisi sisältyä tiivis yhteistyö työvoimapolkujen, vammaisjärjestöjen, terveyspalveluiden, sosiaaliturvalaitosten, sosiaalipalvelujen ja ammatillisen kuntoutuksen välillä. Samalla tulisi varmistaa ne tukitoimet, joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden riskien ehkäisy, kuten terveys, turvallisuus, syrjintä ja hyväksikäyttö, työpaikalla.

Kehotetaan maita hyödyntämään sosiaalista ja yrittäjyysajattelua yhdistävien ja osavien yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuuksia tukea vammaisten henkilöiden työmarkkinoille osallistumista.

Kehotetaan jäsenvaltioita luomaan uusia ja edistämään jo olemassa olevia alueellisia yhteistyöverkostoja, joissa ovat mukana kaikki ne sidosryhmät ja toimijat, joilla on rooli vammaisten henkilöiden työllistymisen edistämisessä.

Kehotetaan kehittämään tuloksellisia ja tehokkaita järjestelmiä sekä kannustimia tukemaan avoimilla työmarkkinoilla toimivia työnantajia palkkaamaan vammaisia henkilöitä

ja siten kavennetaan vammaisten ja ei-vammaisten henkilöiden välisiä palkkaeroja työmarkkinaosapuolten autonomiaa kunnioittaen. Lisäksi vammaisten henkilöiden työllistymistä julkisella sektorilla tulisi edistää ja tukea mm. varmistamalla esteettömät ja osallistavat työpaikat.

Kehotetaan jäsenmaita tukemaan vammaisten henkilöiden ammatillista koulutusta sekä harjoittelua ja huomioidaan heidän IT-osaamisensa kehittäminen.

Kehotetaan edistämään digiammattilaisten esteettömyystaitoja, jotta digitaaliset tuotteet ja palvelut olisivat vammaisten henkilöiden saavutettavissa ja siten edistetään työpaikkojen osallistavuutta.

Kehotetaan säännöllisesti tai uudelleen harkitsemaan vammaisten henkilöiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen tulosten arviointia heidän työkykynsä osalta ennen kuin mahdollisesti myönnetään työkyvyttömyyseläkettä. Tämä koskee myös työssä olevia vammaisia.

Kehotetaan helpottamaan vammaisten henkilöiden siirtymistä sosiaalisesta ja ammatillisesta kuntoutuksesta työmarkkinoille muun muassa perustamalla järjestelmä, joka vastaa yksilöllisiin työelämään osallistumis- ja työkuntoutustarpeisiin.

Kehotetaan edistämään kaikkien käytettävissä olevien välineiden, erityisesti uraohjauksen, työkyvyn arvioinnin ja kohtuullisia mukautuksia koskevan koulutuksen käyttöä vammaisten henkilöiden konkreettisten tarpeiden tunnistamiseksi heidän työllistymisensä helpottamiseksi avoimille työmarkkinoille.

Kehotetaan varmistamaan, että sosiaaliturvapolitiikalla voidaan tehokkaasti edistää vammaisten henkilöiden työllistymistä, mukaan lukien tarvittaessa korvaamaan vammaisuudesta aiheutuvat lisäkustannukset myös työssä oleville, sekä samalla varmistamaan kohtuullisen elintason ja tarvittavan tuen niin työssä oleville kuin työmarkkinoiden ulkopuolella oleville.

Kehotetaan hyödyntämään saatavilla olevia EU:n rahoitusvälineitä, erityisesti ESR +:a, vammaisten henkilöiden työelämäosallisuuden tukemiseksi mm. parantamalla työ- ja uraohjauspalvelujen saavutettavuutta ja osallisuutta sekä edistämällä integroituja polkuja vammaisten henkilöiden työmarkkinoille osallistamiseksi.

Kehotetaan harkitsemaan kaikkien Vammaisten henkilöiden oikeuksien strategian 2021–2030 kattamien osa-alueiden toimenpiteitä.

Nämä ovat:

- v) Asetetaan vuoteen 2024 mennessä tavoitteet vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi ja vammaisten sekä ei-vammaisten henkilöiden välisen työllisyysasteen eron kaventamiseksi, jotta voidaan saavuttaa EPSR-toimintasuunnitelmassa asetettu EU:n vuoden 2030 työllisyystavoite.
- vi) Vahvistetaan vammaisten henkilöiden työvoimapalvelujen valmiuksia ja tehostetaan työtä työmarkkinaosapuolten ja vammaisjärjestöjen kanssa.
- vii) Helpotetaan vammaisten henkilöiden (mukaan lukien kehitysvammaiset ja psykososiaalisesti vammaiset henkilöt) itsensä työllistämistä ja yrittäjyyttä tarjoamalla tukea oikeus- ja yritysasioihin muun muassa EU:n tukia käyttämällä.
- viii) Asetetaan tavoitteet vammaisten aikuisten oppimiseen osallistumiselle osallisuuden lisäämiseksi ja varmistetaan, että kansalliset osaamisstrategiat kattavat

vammaisten henkilöiden erityistarpeet osaamisagendan ja EPSR-toimintaohjelman tavoitteen saavuttamiseksi.

Kehotetaan jäsenmaita tarvittaessa toteuttamaan ja levittämään Vammaistyöllisyyspaketin tuloksia kansallisella tasolla ja kaikkien asianomaisten toimijoiden keskuudessa, jotta toiminnon vaikutus maksimoituisi.

Komissiota koskevia toimenpiteitä

Kehotetaan jatkamaan vammaisten henkilöiden tilanteen seurantaan työllisyyden, koulutuksen, köyhyyden ja syrjäytymisen alueilla myös eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vammaisiin naisiin ja mahdollisuuksien mukaan moniperusteisen syrjinnän kohteena oleviin henkilöihin.

Kehotetaan tukemaan ja seuraamaan Vammaistyöllisyyspaketin aloitteiden toimeenpanoa.

Kehotetaan tukemaan ja seuraamaan Sosiaalitalouden toimintaohjelmaan sisältyvien asiaan liittyvien toimenpiteiden toteutumista.

Kehotetaan tukemaan ja helpottamaan keskinäistä oppimista ja hyvien käytäntöjen vaihtoa vammaisten henkilöiden osallistamisessa työmarkkinoille.

Kehotetaan tukemaan olemassa olevien ohjelmien kautta vammaisten henkilöiden koulutusta erityisesti digitalisaation saralla.

Kehotetaan auttamaan Vammaistyöllisyyspaketin käytännön työkalujen ja ohjeiden levittämisessä. Lisäksi kehotetaan jatkamaan vammaisfoorumin työn tukemista Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian täytäntöönpanossa. Niin ikään pyydetään edistämään vaihtoa kaikkien sidosryhmien välillä Euroopan tasolla.

Työllisyyskomiteaa (EMCO) ja sosiaaliturvakomiteaa (SPC) koskevia toimenpiteitä

Kehotetaan jatkamaan vammaisten henkilöiden osallisuuden huomioimista EU:n työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen seurannassa yhteistyössä komission kanssa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ei edellytä oikeusperustaa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-työllisyysjaosto, kirjallinen menettely 25.-28.11.2022
EU-sosiaalijaosto, kirjallinen menettely 25.-28.11.2022
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

Suurivaliokunta 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Toimenpiteet edistävät vammaisten henkilöiden työelämään osallistumista. Neuvoston päätelmillä ja sen sisältämillä suosituksilla, ohjeistuksilla ja ehdotuksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia valtion tai EU:n budjettiin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

14495/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marianne Keyriläinen, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö
marianne.keyrilainen@gov.fi, p. +358 50 4321565
Sarita Friman, VNEUS, EU-erityisasiantuntija, sarita.friman@gov.fi, p. +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/545/2022

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/1262/2022-STM-10

Saarikoski Sirkku

23.11.2022

Asbestidirektiivin päivitys; TSTK-neuvosto 8.12.2022

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 8.12.2022.

Eduskuntatunnus

E 126/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston yleisnäkemyksen hyväksyminen.

Komissio on antanut 28.9.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistumiseen työssä, annetun direktiivin 2009/148/EY muuttamisesta (COM(2022) 489 final).

Asiaa on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä 3.10., 18.10., 31.10. ja 10.11.2022. Coreper I päätti 25.11.2022 lähettää esityksen TSTK-neuvoston 8.12.2022 -kokoukseen yleisnäkemyksen hyväksymistä varten.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen neuvoston yleisnäkemukseksi.

Suomi on vaikuttanut aktiivisesti asian käsittelyyn sosiaalityöryhmässä E 126/2022 vp kannan pohjalta.

Suomi pitää hyvänä direktiiviehdotuksessa esitettyä asbestin ilmapitoisuuden raja-arvoa 0,01 kuitua/cm³. Suomi pitää myös tärkeänä sitä, että puheenjohtajan ehdotukseen on

lisätty velvoite siirtyä modernimpiin elektronimikroskopiaan perustuviin mittausmenetelmiin siirtymäajan puitteissa. Samoin on tärkeää, että menetelmien harmonisointityö etenee EU:ssa, kuten ehdotuksessa on esitetty.

Pääasiallinen sisältö

Komission direktiiviehdotuksessa on esitetty päivitettäväksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistumiseen työssä (2009/148/EY). direktiiviehdotuksen keskeinen muutos on asbestin nykyisen sitovan raja-arvon 0,1 kuitua/cm³ laskeminen arvoon 0,01 kuitua/cm³. Tavoitteena on parantaa työntekijöiden suojelun tasoa EU-tasolla. Komission alkuperäiseen direktiiviehdotukseen sisältyi myös suositus käyttää asbestikuitujen mittaamisessa nykyisin direktiivissä mainitun faasikontrastimikroskopian ohella modernimpia elektronimikroskopiaan perustuvia menetelmiä.

Puheenjohtajan ehdotuksessa on neuvostokäsittelyn pohjalta tehty muutos, jossa komission ehdotuksessa suositusluonteisena mainittu siirtyminen herkempiin ja modernimpiin elektronimikroskopiamenetelmiin muutettiin velvoitteeksi. Siirtymälle asetettiin seitsemän vuoden siirtymäaika (direktiivin voimaantulosta), jotta jäsenmailla on mahdollisuus huolehtia asianmukaisen laitteiston ja osaamisen hankkimisesta. Komission edellytetään tuottavan jäsenmaille ohjeistusta, jonka avulla eri maissa käytössä olevia mittausmenetelmiä saadaan harmonisoiduksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus perustuu Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 153 artiklan 2 kohtaan. Päätöksentekomenettelyssä noudatetaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä ja neuvostossa äänestyssääntönä on määräenemmistö.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin päävaliokuntana toimii työllisyys- ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL).

Kansallinen valmistelu

Direktiiviehdotus on käsitelty Työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan alaisessa kolmikantaisessa HTP-jaostossa sekä EU26-jaostossa kirjallisella menettelyllä.

Käsittely EU26-jaostossa kirjallisella menettelyllä 25.-29.11.2022.

Käsittely EU-ministerivaliokunnassa kirjallisella menettelyllä 1.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Asiasta on annettu E-kirje eduskunnalle ja asia on käsitelty Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 27.10.2022.

Suuri valiokunta 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiivi koskee työturvallisuuslain (738/2002) soveltamisalaa. Direktiivin voimaansaataminen Suomessa ei edellytä laintasoista säätelyä, vaan direktiivi voitaisiin saattaa voimaan päivittämällä valtioneuvoston asetusta asbestityön turvallisuudesta (798/2015).

Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan työoikeusasiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Työoikeusasiat sisältävät työturvallisuus- ja työterveyslainsäädäntöasiat.

Taloudelliset vaikutukset

Valtioneuvoston käsityksen mukaan direktiiviehdotuksen mukainen asbestin uusi sitova raja-arvo ei aiheuta Suomessa merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Suomessa sovelletaan jo nykyisen, vuoden 2016 alusta voimaan tulleen asbestilainsäädännön mukaan asbestipurkutyössä komission nyt esittämää raja-arvoa 0,01 kuitua/cm³. Kaivostyön osalta raja-arvo laskisi nykyisin sovellettavasta arvosta 0,1 kuitua/cm³.

Suomessa altistutaan asbestille lähinnä asbestipurkutyön ja kaivostyön yhteydessä. Suomessa tuli vuoden 2016 alussa voimaan uusi asbestilainsäädäntö, jolloin lainsäädäntöä täydennettiin useilla työntekijöiden turvallisuutta koskevilla velvoitteilla. Uudistuksessa työntekijöiden asbestialtistumiselle asetettiin uudet raja-arvot. Asbestipurkutyössä edellytetään, että asbestipitoisuus ei saa henkilönsuojainten sisäpuolella ylittää raja-arvoa 0,01 kuitua/cm³ eli direktiivi ei tältä osin aiheuta muutosta kansallisella tasolla.

Asbestia esiintyy paikoittain Suomen maaperässä. Kaivoksilla raja-arvo on nykyilainsäädännössä 0,1 kuitua/cm³, joka on nykyinen EU:n sitova raja-arvo. Joillakin kaivoksilla ja rikastamoilla on mitattu raja-arvon ylittäviä asbestipitoisuuksia. Näytteet on kuitenkin otettu hengityssuojaimen ulkopuolella, jota käytettiin useimmissa tapauksissa, joissa nykyinen raja-arvo ylittyi. Suojainten ansiosta työntekijöiden altistuminen on jäänyt yleensä huomattavasti alhaisemmaksi. Asbestin sitovan raja-arvon laskeminen voi kuitenkin edellyttää riskinhallintatoimenpiteitä kaivoksilta, joiden alueella asbestia esiintyy. Esitetyn raja-arvon 0,01 kuitua/cm³ mittaaminen pölyisissä kaivosympäristöissä on haastavaa ja edellyttää ripeää kehitystyötä kaivospuolelle mittauksia tarjoaville.

Direktiiviehdotukseen sisältyy velvoite siirtyä elektronimikrokopiapohjaisiin menetelmiin. Suomessa kuitenkin jo varsin suuri osa asbestimittauksia tekevästä laboratorioista käyttää jo nykyisin SEM (scanning electron microscope)-menetelmiä.

Myös asbestiin liittyvillä sairauksilla on taloudellisia vaikutuksia. Suomessa arvioidaan olevan noin 200 000 asbestille altistunutta henkilöä. Vuosittain asbestialtistumiseen liittyviin sairauksiin kuolee arviolta 100 työntekijää. Asbestin aiheuttama keuhkosityöpä ja mesoteliooma ilmaantuvat keskimäärin 30-40 vuoden kuluttua altistumisesta, joten nykyinen sairauksien esiintyvyys heijastaa viime vuosituhsien puolella tapahtunutta altistumista. Uudetkin syöpätapaukset ovat vanhoilla työntekijöillä; sairastuneiden keski-ikä on noin 73 vuotta. Vuonna 2018 vahvistettuja asbestisairaustapauksia oli 323, joista työikäisillä 50. Asbestiin liittyviä keuhkosityöpiä vahvistettiin 18 ja mesotelioomia 37 – näistä syöpätapauksista vain yksi oli työikäisillä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

2022/0298 (COD) (komission alkuperäinen direktiiviehdotus)
TSTK-asiakirjaa puheenjohtajan kompromissiehdotuksesta ei ole jaettu muistion teko-
hetkellä. Coreper I-kokouksen asiakirjanumero 14516/22.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Sirkku Saarikoski, STM, Työ- ja tasa-arvo-osasto, sirkku.saari-
koski@gov.fi, puh. 0295 163 565.
Erityisasiantuntija Antero Kiviniemi, UM EUE, antero.kiviniemi@gov.fi
Erityisasiantuntija Sarita Friman, VNES, sarita.friman@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1262/2022

TSTK 8.12.2022; Eurooppalainen hoito- ja hoivastrategia; politiikkakeskustelu

Kokous TSTK-neuvoston kokous (työllisyys ja sosiaali) 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eurooppalainen hoito- ja hoivastrategia on työllisyys- ja sosiaaliministerien politiikkakeskustelun aiheena TSTK-neuvostossa 8.12.2022

Euroopan komissio antoi tiedonannon eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiasta 7.9.2022. Strategian yhteydessä annettiin myös ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi sekä ehdotus neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan. Hoivastrategiaa käsiteltiin sosiaalityöryhmässä 8.9.2022.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu positiivisesti strategian tavoitteisiin ja voi tukea niitä. Tarkemmat kannat tiedonannon yhteydessä annettuihin suosituksiin on määritelty E-kirjeissä koskien neuvoston suositusta varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi sekä ehdotus neuvoston suosituksesta pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan (EU/1173/2022-STM-7 ja EU/1114/2022-STM-10).

Pääasiallinen sisältö

Perusmuistiota kirjoittaessa puheenjohtajavaltion tausta-asiakirjaa ei ole vielä jaettu.

Tiedonanto eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiasta on kattotiedonanto, jonka alla annettiin kaksi suositusta (ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi; ehdotus neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan, EU/1173/2022-STM-5 ja EU/1114/2022-STM-8) **Strategialla pyritään parantamaan sekä hoitoa ja hoivaa saavien että sitä ammattimaisesti tai omaishoitajina antavien asemaa**. Siinä tavoitellaan parempaa pääsyä kohtuuhintaisiin ja korkealaatuisiin hoivapalveluihin sekä hoidon ja hoivan antajien työolojen ja työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen parantamista. Hoito- ja hoivastrategia edistää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin hoivaa koskevia periaatteita ja vuoden 2030 yleistavoitteiden saavuttamista. Strategian kattaa kaikenikäisten hoivan.

Strategiassa on viisi pääkohtaa: hoivapalvelujen parantaminen; hoivasektorin työolojen parantaminen; parempi tasapaino työn ja hoivausvelvollisuuksien välillä; hoivaan investoiminen sekä seurannan ja tietoon perustuvuuden parantaminen.

Hoivapalveluita pyritään parantamaan antamalla Barcelonan tavoitteita sekä pitkäaikaishoitoa koskevat suositukset. Strategia kiinnittää huomiota myös digitaalisten ratkaisujen mahdollisuuksiin parantaa sekä hoivan saajien että antajien tilannetta.

Strategiassa esitetään useita toimia **hoivasektorin työolojen parantamiseksi**. Koronapandemia korosti pitkäaikaishoivan työntekijöiden, erityisesti naisten ja maahanmuuttajataustaisten, vaikeita työoloja. Työolojen parantaminen lisää alan houkuttavuutta ja uramahdollisuuksien parantaminen lisää myös yhteiskunnan resilienssiä. Komissio kannustaa jäsenvaltiota ja työmarkkinaosapuolia toimivaan vuoropuheluun sekä työehtosopimuksiin, jotka takaavat työntekijöille reilut työolot ja riittävät palkat. Komissio kehottaa jäsenvaltioita toimeenpanemaan EU:n työsuojelusääntelykehikon sekä puuttumaan työpaikkojen väkivaltaa ja häirintää koskeviin riskeihin. Jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan ja toimeenpanemaan ILO-189:n sekä hyväksymään neuvoston päätöksen koskien ILO:n yleissopimusta 190. Lisäksi kehoitetaan hoivatyöntekijöiden uudelleen koulutuksen ja taitojen parantamiseen.

Strategia pyrkii **parempaan tasapainoon työn ja hoivavelvollisuuksien välillä**. Tätä varten jäsenmaita kehoitetaan vastustamaan sukupuolistereotypioita ja edistämään hoivavelvollisuuksien parempaa jakautumista naisten ja miesten kesken sekä luomaan keinoja tukea epävirallisen hoivan antajia.

Hoivasektorin rahoitus nähdään strategiassa sosiaalisena **investointina**. Komissio kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan hoivajärjestelmien rahoituksen tekemällä kestäväää rahoitusta tukevaa politiikkaa, julkisia ja yksityisiä investointeja tukemalla sekä EU-rahoitusta hyödyntämällä.

Tietopohjan ja seurannan osalta komissio kehottaa jäsenmaita mahdollistamaan hoidon ja hoivan tuottajille aktiivisen roolin laadukkaiden palvelujen tuottamisessa ja työolojen parantamisessa sekä tukemaan alueellisia viranomaisia hoivapalveluihin investoimisessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-25, sosiaali- jaoston kirjallinen menettely 25.-29.11.2022
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous ja sosiaali-
komitealle sekä alueiden komitealle eurooppalaisesta hoivastrategiasta – COM(2022)
440 (2022)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Juuli Hakulinen, STM, juuli.hakulinen@gov.fi
Eeva Raevaara, STM, eeva.raevaara@gov.fi
Seija Viljamaa, STM, seija.viljamaa@gov.fi
Pirjo Pietilä-Kainulainen, STM, pirjo.pietila-kainulainen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1189/2022 liittyy seuraaviin EU-asioihin: EU/1173/2022 EU/1114/2022

Liitteet

Viite

TSTK - neuvosto 8.12.2022; asiakohta 8; Komission ehdotus neuvoston suositukseksi kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden -neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi ehdotuksen neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan 7.9.2022. Suositusehdotusta käsiteltiin sosiaalityöryhmässä 8.9., 15.9., 27.9., 10.10., 24.10., jonka jälkeen teksti saatettiin hiljaiseen hyväksyntämenettelyyn 11.-16.11.2022. Suositusta käsiteltiin Coreperissa 18.11.2022. Suositus on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 8.12.2022. Suositusehdotuksen yhteydessä komissio antoi myös tiedonannon eurooppalaisesta hoito- ja hoi-vastrategiasta ja ehdotuksen neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä suositusehdotuksen (ks. tarkemmin suositusehdotusta koskeva E-kirje EU/1114/2022-STM-10).

Pääasiallinen sisältö

Aloite vastaa sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteisiin ja parantaa pääsyä kohtuuhintaiseen korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan kaikille, jotka sitä tarvitsevat. Se koskettaa

kaikkia tilanteita (asumispalvelut, kotihoito, yhteisö). Tavoitteena on parantaa pitkäaikaishoivan tarjontaa ja varmistaa, että laatukriteerit ovat korkeat. Jäsenmaita kannustetaan luomaan kansallinen laatukehikko pitkäaikaishoivan laadun varmistamiseksi.

Virallisessa hoivatyössä tulee varmistaa työntekijöiden työolot, työturvallisuus ja työhyvinvointi sekä taata mahdollisuus osaamisen kehittämiseen. Epävirallisessa hoivassa tulee pyrkiä tunnistamaan hoivatyö, jotta sen tekijöitä voidaan tukea muun muassa tarvittavalla koulutuksella, terveydenhuollon eri mahdollisuuksilla sekä vapaapäivien muodossa.

Jäsenvaltioita suositellaan järjestämään sopiva koordinaatiomekanismi parhaaksi näkemällään tavalla suosituksen toimeenpanemiseksi, käyttämällä olemassa olevia rakenteita tai luomalla uusia. Jäsenmaiden on 18 kuukauden sisällä suosituksen hyväksymisestä toimitettava komissiolle yhteenveto tehdyistä ja suunnitteilla olevista toimenpiteistä, joilla suositus toimeenpannaan. Yhteenveto voi koostua jo olemassa olevista kansallisista raporteista. Lisäraportointia tulisi vain niiden suosituksen osa-alueiden osalta, joita olemassa olevat prosessit eivät mahdollisesti kattaisi. Toimitettujen raporttien tulee olla laajapohjaisesti valmisteltuja ja käsittää paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason.

Komissio seuraa suosituksen toimeenpanoa eurooppalaisen talouspoliittisen ohjausjakson sekä ja Sosiaalisen suojelun komitean työn puitteissa sekä jäsenmaiden raportointien pohjalta. Komissio raportoi neuvostolle jäsenmaiden toimeenpanon edistymisestä viiden vuoden kuluttua suosituksen hyväksymisestä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston suosituksen perustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 292 artikla yhdessä sen 153 artiklan 1 kohdan k alakohdan kanssa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU25 kirjallinen menettely 22 - 24.11.2022.

EU-ministerivaliokunta: kirjallinen menettely 1.12.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta: 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Ehdotus neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan COM (2022) 441 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

STM, Seija Viljamaa, erityisasiantuntija, p. 0505954836
STM, Pirjo Pietilä-Kainulainen, erityisasiantuntija, p. 0503251977

VAHVA-tunnus

EU/1114/2022

Liitteet**Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/1173/2022-STM-6

Raevara Eeva

29.11.2022

TSTK-neuvosto 8.12.2022; Komission ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamisesta

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden -neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 7.9.2022 ehdotuksen neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan tavoitteiden tarkistamiseksi (COM(2022) 442 final). Suositusehdotusta käsiteltiin sosiaalityöryhmässä 14.9., 29.9., 11.10., 24.10. ja 8.11.2022, jonka jälkeen teksti saatettiin hiljaiseen hyväksyntämenettelyyn 11.-16.11.2022. Yksimielisyys luonnoksesta saavutettiin työryhmätasolla. Suositusta käsitellään Coreperissa 30.11.2022. Suositus on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 8.12.2022. Suositusehdotuksen yhteydessä komissio antoi myös tiedonannon eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiasta ja ehdotuksen neuvoston suositukseksi pääsystä kohtuuhintaiseen ja korkealaatuiseen pitkäaikaishoivaan.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä suositusehdotuksen. Suomen kantoja kuvaillaan tarkemmin suositusehdotusta koskevassa E-kirjeessä EU/1173/2022-STM-7.

Pääasiallinen sisältö

Suosituksen tavoitteena on kannustaa jäsenvaltioita lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista naisten työmarkkinoille osallistumisen helpottamiseksi ja lasten sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen edistämiseksi erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten osalta.

Numeeristen tavoitteiden osalta alkuperäisessä ehdotuksessa suositellaan jäsenmaita tarjoamaan varhaiskasvatuspalveluita niin, että vuoteen 2030 mennessä a) vähintään 50 prosenttia alle kolmevuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen (työryhmäkäsitteelyn myötä muutetussa ehdotuksessa vähintään 45 prosenttia); b) vähintään 96 prosenttia kolmevuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen.

Koskien lasten viikoittaista osallistumistuntimäärää varhaiskasvatukseen jäsenvaltioiden olisi edistettävä sellaista lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen kestoa, joka on sopusuhteissa vanhempien, erityisesti äitien, mielekkään työmarkkinoille osallistumisen kanssa. Alkuperäisessä esityksessä tuntimääriä koskevat suositukset ovat: a) vähintään 25 tuntia viikossa alle kolmevuotiaille lapsille; ja (b) vähintään 35 tuntia viikossa kolmevuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille.

Suositus ehdotuksessa on tavoitteet koskien heikommista lähtökohdista tulevien lasten, vammaisten lasten ja tukea tarvitsevien lasten osallistumisen lisäämistä varhaiskasvatukseen. Lisäksi suosituksessa on omat osionsa koskien varhaiskasvatuksen laadun, alueellisen jakautumisen, kohtuuhintaisuuden ja saavutettavuuden edistämistä. Ehdotuksessa myös esitetään, että jäsenmaat ottaisivat käyttöön lakisääteisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Lisäksi ehdotukseen sisältyy suosituksia kouluajan ulkopuolisen hoidon kehittämiseksi, ml. kohtuuhintaisen ja laadukkaan kouluajan ulkopuolisen hoidon saatavuuden helpottaminen.

Ehdotuksessa on myös oma osionsa koskien vanhempien tietoisuuden lisäämistä oikeuksistaan ja varhaiskasvatuspalveluista tiedottamisen kehittämistä. Samoin ehdotus sisältää suosituksia varhaiskasvatuksen työntekijöiden työehdoista sekä varhaiskasvatusalan osaamistarpeisiin ja työntekijäpulaan vastaamisesta. Ehdotuksessa kiinnitetään huomiota myös lasten hoidon tasapuoliseen jakautumiseen vanhempien kesken muun muassa torjumalla sukupuolistereotypioita ja edistämällä perheystävällisiä työaikajärjestelyjä.

Suositus ehdotus sisältää laaja-alaisia toimenpidesuosituksia koskien varhaiskasvatuksen hallinnointia ja erityisesti tiedonkeruuta. Jäsenvaltioille suositellaan kehittämistoimia muun muassa seuraavilla tiedonkeruun alueilla: (a) lasten, myös haavoittuvassa asemassa olevien tai heikommista lähtökohdista tulevien lasten, varhaiskasvatukseen osallistuminen; (b) naisten ja miesten, joilla on hoitovelvollisuuksia, palkkatyöhön ja palkkotoimaan työhön käyttämän ajan erot; (c) perhevapaan käyttö sukupuolittain; (d) varhaiskasvatuksen henkilöstön työolot; (e) varhaiskasvatuspalvelujen puutetta, saavutettavuutta, kohtuuhintaisuutta ja laatua sekä alueellista jakautumista koskevat tiedot. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi lisättävä toimia sen varmistamiseksi, että tiedot ovat EU:n tasolla vertailukelpoisia.

Alkuperäisessä suositusehdotuksessa esitetään raportointia suosituksen täytäntöön panemiseksi toteutettavista toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua suosituksen hyväksymisestä. Lisäksi jäsenmaiden olisi tehtävä yhteistyötä komission kanssa muun muassa liittyen varhaiskasvatusta koskevaan tiedonkeruuseen ja tietojen julkaisemiseen ja vertailtavuuden parantamiseen. Jäsenmaita kehoitetaan myös ottamaan käyttöön unionin rahoitusta kansallisten uudistusten ja varhaiskasvatukseen tehtävien investointien tukemiseksi sekä helpottamaan uusien indikaattorien kehittämistä sosiaalisen suojelun komiteassa ja työllisyyskomiteassa. Lopuksi suosituksessa kannustetaan EU:n virastoja, kuten Euroopan tasa-arvoinstituuttia ja Eurofoundia, keräämään säännöllisesti tietoja,

kehittämään indikaattoreita ja tekemään analyyskejä muun muassa hoitovastuun epätasaisesta jakautumisesta, sukupuolten välisestä palkkaerosta sekä palkkatyöhön ja palkattomaan työhön käytetystä ajasta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston suosituksen perustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 292 artikla yhdessä sen 153 artiklan 1 kohdan i alakohdan kanssa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Sosiaalijaosto 25: kirjallinen menettely 25.-28.11.2022. EU-ministerivaliokunta: kirjallinen menettely 1.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta: 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Työryhmäkäsittelyn aikana annetuissa muokatuissa suositusehdotuksissa keskeiset muutokset koskevat alle 3-vuotiaiden lasten osallistumisastesuosituksen laskemista 45 prosenttiin ja kansallisten vanhempainvapaajärjestelmien käytön ja varhaiskasvatuksen tarjonnan mallien huomioonottamista tässä yhteydessä. Lisäksi niille jäsenmaille, jotka ovat nykyisen alle 3-vuotiaita koskevan tavoitteen (33 %) tai sitäkin alemman osallistumisasteen prosenttimäärän (20%) alla, on asetettu erillissuosituksia prosenttimäärän kasvattamisen osalta. Muokatuissa ehdotuksissa esitetään myös viikoittaisen osallistumistuntimääräsuosituksen yksinkertaistamista vähintään 25 viikkotuntiin kaikille lapsille. Ehdotuksen kieltä on myös muokattu suosituspohjaiseksi (Member States should -> Member States are recommended). Varhaiskasvatusta koskevan tilastoinnin osalta sanamuotoja on lievennetty ja yksityiskohtaisuutta vähennetty jonkin verran. Lisäksi raportointiaikaa on pidennetty vuodesta 18 kuukauteen suosituksen hyväksymisestä. Suosituksen nimi on työryhmäkäsittelyn päättyessä "Council Recommendation on early childhood education and care: the Barcelona targets for 2030".

Asiakirjat

Ehdotus neuvoston suositukseksi varhaiskasvatusta koskevien Barcelonan varhaiskasvatustavoitteiden tarkistamiseksi COM(2022) 442 final.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 02951 63205, eeva.raevaara@gov.fi
Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@gov.fi
Annika Juurikko, STM, annika.juurikko@gov.fi
Tarja Kahiluoto, OKM, tarja.kahiluoto@gov.fi
Antero Kiviniemi, UM, antero.kiviniemi@formin.fi
Marjo Malja, STM, marjo.malja@gov.fi
Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1173/2022

Liitteet**Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/1218/2022-STM-4

Raevara Eeva

29.11.2022

TSTK-neuvosto 8.12.2022; Neuvoston päätelmäluonnos "Sukupuolten tasa-arvo häiriön koettelemisissa talouksissa: keskiössä nuori sukupolvi"

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden -neuvosto 8.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston puheenjohtajamaa Tšekki on laatinut päätelmäluonnoksen "Sukupuolten tasa-arvo häiriön koettelemisissa talouksissa: keskiössä nuori sukupolvi" (Gender equality in disrupted economies: focus on the young generation). Päätelmäluonnosta on käsitelty sosiaalityöryhmässä 10.10., 28.10. ja 10.11.2022. Luonnos saatettiin 11.-15.11. hiljaiseen hyväksyntämenettelyyn. Tekstistä saavutettiin yksimielisyys työryhmätasolla. Luonnosta käsitellään Coreperissa 25.11.2022. Suositus on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 8.12.2022.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Suomi pitää tärkeänä, että sukupuolten tasa-arvon haasteita ja niihin vastaamista käsitellään päätelmissä koronakriisin ja Venäjän Ukrainaan suuntaaman hyökkäyssodan kontekstissa. Päätelmissä on tärkeää myös keskittyminen tasa-arvokysymyksiin nuorten näkökulmasta sekä nuorten kohtaamien ajankohtaisten haasteiden esiin nostaminen.

Demokratiaa, ihmis- ja perusoikeuksia sekä oikeusvaltioperiaatetta on kunnioitettava kaikissa tilanteissa. Yhteiset arvot muodostavat unionin resilienssin perustan. Suomi pitää tärkeänä, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus sekä sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat myös kriisitilanteissa, ja että erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat otetaan huomioon kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa. (VNEUS2022-00346)

Pääasiallinen sisältö

Päätelmäluonnoksessa nostetaan esiin eurooppalaisten talouksien kohtaamia haasteita sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta, erityisesti koronapandemiasta elpymisen ja Ukrainan sodan kontekstissa. Huomiota kiinnitetään erityisesti kohonneisiin elinkustannuksiin, ml. energia- ja asumiskustannukset, energiaköyhyyteen, vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainaan ja sen vaikutuksiin. Läpileikkävänä näkökulmana päätelmissä ovat nuorisoa (15–29 vuotta) koskevat kysymykset ja nuorten kohtaamat haasteet muun muassa työmarkkinoilla Euroopan nuorisovuoden kontekstissa. Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE on laatinut policy briefin päätelmien teemasta.

Päätelmissä nostetaan esiin koronakriisin erilaiset vaikutukset naisiin ja miehiin. Näiden taustalla ovat olemassa oleva rakenteellinen eriarvoisuus muun muassa työmarkkinoilla ja hoivan jakautumisessa. Samoin tarkastellaan nuorten naisten ja miesten haavoittuvaa asemaa koronakriisissä, koska he työskentelevät usein määrä- tai osa-aikaisissa työsuhteissa palveluammateissa. Nuoret naiset ovat myös kokeneet pitkittyneempää työttömyyttä. Päätelmissä korostetaan sukupuolinäkökulman sisällyttämistä elpymis- ja palautumist toimiin ja jäsenmaiden vahvempaa sitoutumista sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että investoinnit vihreään ja digitaaliseen talouteen eivät ole sukupuolineutraaleja ja voivat hyödyttää nuoria miehiä naisia enemmän.

Päätelmissä kiinnitetään huomiota myös Ukrainan sodan humanitaarisiin vaikutuksiin ja naisten ja lasten suureen osuuteen pakolaisista. Pakolaiset kohtaavat monia esteitä, kuten asuntopula, rajoitetut mahdollisuudet koulutukseen ja kielikursseihin, vaikeudet pääsyssä työmarkkinoille, pula varhaiskasvatuspaikoista ja rajoitettu pääsy terveydenhoitoon. Erityisesti nuoret naiset ovat vaarassa joutua sukupuolistuneen ja väkivallan ihmiskaupan uhreiksi.

Päätelmissä nostetaan esiin myös intersektionaalisuutta koskevat kysymykset ja nuorten moninaisuus, joka vaikuttaa nuorten mahdollisuuksiin ja kohtaamiin haasteisiin. Haasteista nostetaan esiin erityisesti asumista ja sen hintaa koskevat kysymykset. Energian hintaa ja energiaköyhyyttä tarkastellaan päätelmissä sukupuolinäkökulmasta, ja naisten – erityisesti yksinasuvien ikääntyneiden naisten – energiaköyhyys nostetaan esiin. Köyhyyden sukupuolittuneisuutta elämänkaaren aikana käsitellään päätelmissä myös laajemmin.

Vihreän siirtymän osalta painotetaan kaikkien ryhmien ja erityisesti nuorten vaikuttavaa osallistamista ja heidän tarpeidensa huomioon ottamista ilmastonmuutosta koskevassa päätöksenteossa. Toinen keskeinen kysymys on hoivan epätasa-arvoinen jakautuminen sukupuolten välillä ja koronapandemian aiheuttama hoivavastuun lisääntyminen erityisesti nuorilla naisilla ja heidän jääminen työmarkkinoiden ulkopuolelle. Huomiota kiinnitetään myös etätöön lisääntymiseen pandemian aikana ja etätöön sukupuolivaikutuksiin. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseen tässä kontekstissa on oleellista kiinnittää huomiota. Digitalisaation osalta nostetaan esiin sekä haasteet että mahdollisuudet sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Haasteena on sukupuolen mukaan segregoituneet työmarkkinat ja naisten vähäinen osuus ICT- ja STEM-koulutusaloilla ja -sektoreilla.

Päätelmissä **jäsenmaita pyydetään** edistämään sukupuoli- ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista toimiin talouskriisiin vastaamiseksi ja vahvistamaan yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan, järjestöjen ja tutkimusmaailman kanssa tässä työssä. Jäsenmaita pyydetään myös laajemmin vahvistamaan tukeaan sukupuolten tasa-arvoa edistävälle kansalaisjärjestöille ja erityisesti naisjärjestöille, jotka ovat kärsineet koronakriisistä. Samoin jäsenmaita pyydetään edistämään sukupuoli- ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista, kun tuetaan Ukrainasta lähteneitä pakolaisia, erityisesti naisia ja tyttöjä, ml. suojelemalla heitä hyväksikäytöltä, ihmiskaupalta ja sukupuolistuneelta väkivallalta sekä varmistamalla oikeudenmukainen kohtelu työelämässä ja koulutuksessa ja lasten pääsy varhaiskasvatukseen ja kouluun. Jäsenmaita pyydetään myös hyödyntämään EU-rahoitusta pakolaisten kotouttamisessa. Lisäksi jäsenmaita pyydetään helpottamaan naisten ja varsinkin hoivavelvoitteita omaavien nuorten naisten, pääsyä työmarkkinoille, erityisesti lisäämällä lasten, ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden hoivapalveluiden saatavuutta, kohtuuhintaisuutta ja laatua sekä parantamalla työn ja yksityiselämän yhteensovittamista. Huomiota kiinnitetään myös hoivan ja kotitöiden tasa-arvoiseen jakautumiseen naisten ja miesten välillä. Jäsenmaita pyydetään torjumaan sukupuolenmukaista vertikaalista ja horisontaalista segregaatiota työelämässä ja koulutuksessa, varsinkin vihreän ja digitaalisen siirtymän kontekstissa ja ICT-sektorilla sekä edistämään toimia sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemiseksi. Jäsenmaille suunnatuissa suosituksissa käsitellään myös naisten ja miesten, ml. nais- ja nuorisjärjestöjen ja haavoittuvien ryhmien, ottamista mukaan kriisivalmiustoimenpiteiden kehittämiseen ja sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämistä elpymis- ja palautumisuunnitelmien toimeenpanossa.

Euroopan komissiota ja jäsenmaita pyydetään varmistamaan, että koronakriisin jälkeiset elpymistoimet ovat ikä- ja sukupuolitietoisia ja että kaikkein haavoittuvimpien ryhmien erityistarpeet otetaan huomioon toimien täytäntöönpanossa. Samoin komissiota ja jäsenmaita pyydetään varmistamaan, että Ukrainaan suunnattu humanitaarinen apu on sukupuolitietoista ja kohdistuu haavoittuvassa asemassa olevien naisten ja tyttöjen, miesten ja poikien erityistarpeisiin samoin kuin syrjäytymisvaarassa oleviin ryhmiin (ml. etniset vähemmistöt, kuten romanit, HLBTI-henkilöt, ikääntyneet, vammaiset henkilöt ja uskonnolliset vähemmistöt). Komissiota ja jäsenmaita pyydetään edistämään nuorten ja erityisesti naisten koulutusta, ammattikoulutusta ja työllisyyttä vihreän ja digitaalisen teknologian alueilla. Komissiota ja jäsenmaita pyydetään myös edistämään mielekästä dialogia nuorten kanssa, samoin kuin nuorten tasa-arvoista ja aktiivista osallistumista päätöksentekoon ja sen valmisteluun kaikilla tasoilla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tyttöjen ja naisten tasa-arvoiseen osallistumiseen päätöksentekoon. Lisäksi komissiota ja jäsenmaita pyydetään edistämään sukupuoli- ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista digitaalista ja vihreää siirtymää koskevaan tutkimukseen ja päätöksentekoon. Samoin komissiota ja jäsenmaita pyydetään kokoamaan iän ja sukupuolenmukaista tietoa, erityisesti energiaköyhyydestä, ja edistämään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista energiaköyhyyttä torjuvaan politiikkaan.

Komissiota pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota elpymis- ja palautumisvälineen toimeenpanon arvioinnissa siihen, miten sukupuolten tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet ja näiden valtavirtaistaminen on huomioitu jäsenmaiden elpymis- ja palautumisuunnitelmissa ja niiden toimeenpanossa.

Työryhmäkäsittelyn aikana päätelmäluonnokseen tehtiin useita lisäyksiä ja tarkennuksia sekä tausta- että toimenpideoisioihin, muun muassa koskien naisten työmarkkina-asemaa ja yksinhuoltajien asemaa, etätyön sukupuolivaikutuksia (ml. FI), ukrainalaisten pakolaisten tukemista (ml. FI), hoivan tasa-arvoista jakamista, nuorten mielekästä ja vaikuttavaa osallistumista (ml. FI) ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä digitaalisessa ja vihreässä siirtymässä. Sukupuolenmukaisen segregaation osalta tekstiä laajennettiin

koskemaan myös poikien ja miesten rohkaisemista hoivasektorille ja ylipäättänsä sukupuolistereotyyppien purkamista segregaaion lieventämisen perustana. Sukupuolinäkökulman rinnalla korostetaan nuorisonäkökulman valtavirtaistamista päätöksentekoon ja sen valmisteluun eri alueilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Sosiaalijaosto 25: kirjallinen menettely 25.-28.11.2022. EU-ministerivaliokunta: kirjallinen menettely 1.12.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta: 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

12067/22, 13254/22, 14036/22, 14588/22.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 02951 63205, eeva.raevaara@gov.fi
 Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@gov.fi
 Eija Kauniskangas, OKM, eija.kauniskangas@gov.fi
 Antero Kiviniemi, UM/EUE, antero.kiviniemi@formin.fi
 Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p.050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1218/2022

Liitteet

Viite

Oikeusministeriö

Perusmuistio

EU/925/2022-OM-4

Nyman Yrsa

23.11.2022

TSTK-neuvosto 8.12.2022; yhdenvertaisuusdirektiiviehdotus; edistymisraportti

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK-neuvosto) 8.12.2022

Eduskuntatunnus

U 44/2008 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Tšekki esittelee 8.12.2022 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle (TSTK-neuvosto) tilanneselvityksen neuvotteluiden edistymisestä puheenjohtajuuskaudellaan. Komissio antoi direktiiviehdotuksen 2.7.2008. Ehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalisten kysymysten työryhmässä 18.7.2008 alkaen. Tšekin puheenjohtajuuskaudella ehdotusta käsiteltiin työryhmässä 18.7.2022 sekä 30.9.2022.

Suomen kanta

Suomen kanta on määritelty U-kirjeessä U 44/2008 vp ja Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi ehkäistä työelämän ulkopuolisilla aloilla sellaista syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiivi täydentäisi EU:n nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä ja loisi tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisemman vähimmäistason suojalle syrjintää vastaan. Ehdotus perustuu SEUT 19 artiklan 1 kohtaan (aiempi 13 artikla), jonka perusteella on annettu neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Komission heinäkuussa 2008 antama ehdotus on työryhmäkäsittelyn aikana monilta osin muuttunut ja myös täsmentynyt erityisesti suhteessa direktiivin soveltamisalaan, vammaisten oikeuksia koskeviin säännöksiin sekä unionin ja jäsenmaiden väliseen toimivallanjakoon. Lähes kaikki jäsenvaltiot pitävät direktiivin tarkoitusta tärkeänä. Useat valtuuskunnat ovat korostaneet direktiivin merkitystä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toimeenpanon kannalta. Eräiden maiden valtuuskunnat ovat toivoneet kunnianhimoisempia säännöksiä erityisesti vammaisten oikeuksiin liittyen. Toisaalta muutamat muut maat ovat aikaisemmin kyseenalaistaneet tarpeen direktiiville, jonka ne katsoivat olevan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden vastainen. Direktiivin oikeusvarmuudesta ja kustannusvaikutuksista on myös esitetty huolenaiheita. Kaikilla mailla on ehdotukseen yleinen tarkasteluvarauma ja kahdella maalla yleisvarauma. Kolmella maalla on parlamentaarinen tarkasteluvarauma.

Portugalin kaudella keväällä 2021 asiassa etenemisessä tehtiin merkittävä yritys mutta direktiivin edellyttämää yksimielisyyttä ei kuitenkaan aivan saavutettu.

Tšekin kaudella sosiaalityöryhmän kokouksessa 18.7.2022 käsiteltiin puheenjohtajan kyselyä, joka liittyi Portugalin keväällä 2021 tekemään kompromissiehdotukseen. Kysymykset koskivat ehdotusta mahdollistaa poikkeuksia kohtuullisia mukautuksia koskevaan velvoitteeseen (artikla 15) sekä ehdotuksen suhdetta YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteisiin. Suurin osa jäsenvaltioista, mukaan lukien Suomi, pitää ehdotettua 15 artiklaa ongelmallisena YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen näkökulmasta.

Moni jäsenvaltio esitti pitävänsä itse direktiiviehdotusta edelleen tärkeänä. Puola totesi suhtautuvansa edelleen kielteisesti ehdotukseen. Saksa ei pitänyt puheenvuoroa kokouksessa. Sosiaalityöryhmän kokouksessa 30.9.2022 puheenjohtaja ehdotti kompromississaan kohtuullisen mukautuksen toimeenpanolle ehdotetun poikkeuksen poistamista sekä pidempää toimeenpanokautta. Kymmenen maata, joukossa Suomi, tuki kompromissiehdotusta suoraan. Neuvotteluja yhdeksän vuotta yksin jumittanut jäsenvaltio ilmoitti yllättäen arvioivansa direktiiviä ja kantaansa siihen uudemman kerran.

Direktiiviehdotuksen sisältö ja Suomen kannat ilmenevät yksityiskohtaisemmin eduskunnalle 21.4.2010 toimitetusta U-jatkokirjelmästä 44/2008 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 19 artiklan 1 kohta; neuvoston yksimielinen päätös ja parlamentin hyväksyntä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentti on antanut ehdotuksesta lainsäädäntöpäätöslauselman 2.4.2009, hyväksyen ehdotuksen tarkistuksin. Asian raportojana toimi Kathalijne Maria Buitenweg.

Direktiivin antaminen edellyttää neuvoston yksimielisen päätöksen lisäksi parlamentin hyväksyntää. EP:n uutena raportojana toimii Alice Kuhnke.

Kansallinen valmistelu

Ehdotukseen on sen eri käsittelyvaiheissa saatu kommentteja ministeriöiltä, Ahvenanmaan maakunnalta ja etujärjestöiltä. Direktiiviehdotuksesta on järjestetty kuulemis- ja keskustelutilaisuus 16.3.2010. Ehdotusta on käsitelty eri EU-jaostoissa (EU35, EU25 ja

EU6) ja se on ollut EU-asioiden komitean kirjallisessa käsittelyssä 17.9.2008 sekä EU-asioiden ministerivaliokunnassa osana TSTK-neuvoston valmisteluja vuodesta 2008 lähtien kahdesti vuodessa.

Direktiiviehdotusta koskeva U-jatkokirjelmä 44/2008 vp toimitettiin eduskunnalle 21.4.2010.

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

Direktiiviehdotusta koskevia perusmuistioita on käsitelty eduskunnan suuressa valiokunnassa osana TSTK-neuvoston valmisteluja v. 2008 lähtien kahdesti vuodessa.

Suuri valiokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Suomi on saattanut aikaisemmat yhdenvertaisuutta koskevat direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) täyttää ehdotetussa direktiivissä säädettävät vaatimukset suurelta osin jo nyt. Direktiivin hyväksyminen edellyttäisi eräitä pääasiallisesti pienenhköjä täsmennyksiä kansalliseen lainsäädäntöön.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat elinkeinotoimintaa tietyillä aloilla, sosiaalihoitoa, terveyden- ja sairaanhoitoa sekä opetusta. Vuoden 2005 maakuntalaki syrjinnän ehkäisemisestä Ahvenanmaan maakunnassa perustuu EU:n syrjintä- ja työsyryntädirektiiveihin, ja puheena olevan direktiivin hyväksyminen saattaa edellyttää myös maakuntalakien tarkistamista.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiivillä ei olisi valvontaviranomaisten (yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta) toiminnan osalta merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Direktiivi edellyttäisi, että eräiden julkisten ja yksityisten palveluiden tarjoajien tulisi ryhtyä tapauskohtaisiin kohtuullisiin mukautustoimiin, jotta vammaiset henkilöt voivat tosiasiallisesti saada yhtäläisiä palveluita. Vastaavasta velvollisuudesta säädetään yhdenvertaisuuslaissa. Sääntelyn vaikutuksista ei tässä vaiheessa ole mahdollista esittää tarkkaa arviota, koska keskustelu sääntelyn sisällöstä ja sen vaikutuksista jatkuu työryhmässä edelleen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Direktiiviehdotuksen etenemistä on merkittävästi hidastanut muutaman jäsenvaltion esittämät periaatteelliset varaukset direktiiviehdotusta kohtaan.

Asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

Tilanneselvitys 13070/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

OM; Yrsa Nyman, yrsa.nyman@om.fi, p. 02951 50293
EUE, Antero Kivimäki, Antero.Kiviniemi@formin.fi

VAHVA-tunnus

EU/925/2022

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/108/2022-STM-28

Asola Elina

28.11.2022

EU; terveys; Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 9.12.2022; Covid-19-rokotteiden hankinnat

Kokous

Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 9.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ministerineuvoston kokouksessa vaihdetaan näkemyksiä ajankohtaisesta tilanteesta covid-19-rokotehankintojen osalta.

Puheenjohtaja on jakanut taustadokumentin 14607/22; Keskustelua covid-19-rokotteiden hankinnasta, jossa kuvataan etenkin covid-19-rokotehankintojen viimeisiä vaiheita.

Suomen kanta

Suomi tukee yleisesti toimia EU:n yhteisen varautumisen kehittämiseksi rajat ylittävien terveysuhkien varalta. EU:n kykyä vastata ja varautua rajat ylittäviin terveysuhkiin on vahvistettava (EU-selonteko 2021). Toimien tulee tapahtua jäsenvaltioiden ja EU:n välistä toimivallanjakoa kunnioittaen ja puuttumatta jäsenvaltion yksinomaisessa toimivallassa oleviin asioihin, kuten terveyspalveluiden järjestämiseen (E-kirje 152/2020 vp).

Suomi kannattaa EU-yhteistyötä rokotehankinnoissa sekä muiden välttämättömien lääkkeiden ja tarvikkeiden saannin turvaamisessa. Kokonaisuutena arvioiden EU:n covid-19-

rokotehankintoja voidaan pitää onnistuneena. Kansallisen ja EU-tason hankintatoimien tulisi tukea ja täydentää toisiaan, tapauskohtaisesti. Pidemmällä tähtäimellä EU-tason hankintatoimien ei kuitenkaan tulisi muodostua päällekkäisiksi tai rajoittaviksi kansallisiin varautumistoimintoihin nähden. Vastuu kansallisista rokotushjelmista ja lääkkeiden käyttöönnotosta on jäsenmailla (E-kirje 121/2022 vp).

Mikäli kriisiin varautuminen/kriisin hoito edellyttää jatkossa lääkkeiden yhteishankintamekanismeja, niitä tulee kehittää muun muassa valintakriteerien läpinäkyvyyden ja prosessien ennakoitavuuden suhteen (E-kirje 75/2021).

Pääasiallinen sisältö

Vastatoimena covid-19-pandemiaan Euroopan komissio otti käyttöön keskitetyn hankintamenettelyn neuvotellen rokotteiden valmistajien kanssa yhdessä kaikkien jäsenvaltioiden kanssa ja niiden puolesta. Komissio ja jäsenmaat tekivät asiasta yhteistyösopimuksen kesäkuussa 2020. EU:n ennakko-ostosopimukset (Advance Purchase Agreements, APA) sisälsivät ennakkorahoituksen EU:n hätätilanteiden tukivälineestä (ESI) välttämättömien investointien riskien vähentämiseksi onnistuneiden rokotteiden kehittämistä ja valmistusta nopeuttaakseen ja laajentaakseen. Jäsenvaltiot sopivat, etteivät ne käynnistä rinnakkaisia hankintamenettelyjä rokotteiden valmistajien kanssa, elleivät jääneet sopimusten ulkopuolelle. APA-sopimusten ansiosta jäsenvaltiot pystyivät nopeasti turvaamaan ja varmistamaan Euroopan kansalaisten tasapuolisen pääsyn covid-19-rokotteiden piiriin sekä osallistumaan maailmanlaajuisesti rokotteiden jakamiseen, mikä on välttämätöntä pandemian torjunnassa.

Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston (TSTK-neuvoston) kokouksessa kesäkuussa 2022 käsiteltiin covid-19-rokotehankintoja. Kokouksessa jäsenvaltiot ilmaisivat arvostavansa Euroopan komission tekemää työtä tarvittavien covid-19-rokotteiden määrien varmistamisessa ajoissa – mikä osoitti, että EU:n jäsenvaltiot ovat vahvempia, kun ne toimivat yhdessä. Samalla keskusteltiin siitä, että rokotteiden määrä ylitti jäsenvaltioiden tarpeet ja jäsenmaat ehdottivat rokotteiden sovittuun toimitusaikatauluun muutoksia.

Terveysministerien epävirallisen kokouksen yhteydessä 7.9.2022 järjestetyn Terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen HERA:n hallintoneuvoston kokouksessa jäsenvaltiot korostivat tarvetta lisätä joustavuutta nykyisiin ja tuleviin sopimuksiin epidemiologisen ja poliittisen tilanteen kehittymisen vuoksi. Ministerit ilmaisivat huolensa rokotteiden säilyvyydestä, varastokapasiteetin puutteesta, vanhentuneiden annosten käsittelystä ja vaikeudesta lahjoittaa annoksia COVAX:in kautta.

Syyskuussa pidetyn kokouksen jälkeen komissio on tehnyt useita tärkeitä sopimuksia rokotevalmistajien kanssa. Neuvottelut Comirnaty-rokotteiden keskusvarastosta saatiin päätökseen. Lisäksi bi-valenttiset rokotteet, lasten tehosterokotteet sekä perussarja-annokset pienille lapsille ovat saaneet myyntiluvan. Lisäksi kolmelle covid-19-rokotteelle myönnettiin ehdollisen myyntiluvan sijaan "tavallinen" myyntilupa lokakuussa: Spikevax 3.10.2022, Comirnaty 10.10.2022 ja Vaxzevria 31.10.2022.

Huolimatta sitoumuksesta lisätä joustavuutta sopimuksiin, joulukuulle 2022 sovittujen raketitoimitusten siirtämisestä vuodelle 2023 ei ole toistaiseksi virallista sopimusta eikä toimitusten jakamisesta vuosien 2023 ja 2024 välillä ei ole vielä päästy sopimukseen.

Spikevax-rokotteiden saatavuudesta jatkossa ei ole tietoa, koska APA-sopimus Modernan kanssa päättyy 1.3.2023.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys kuormittaa jäsenvaltioita muun muassa energia- ja talouskriisin muodossa. Tämä taakka on otettava huomioon, koska jäsenvaltioilla on paineita käyttää julkisia varoja nykyistä tehokkaammin.

Ennen TSTK-neuvoston kokousta kesäkuussa 2022 kymmenen jäsenvaltiota lähetti Euroopan komissiolle kirjeen, jossa ilmaisivat huolensa covid-19-rokotteiden merkittävästä ylimäärästä ja velvoitteesta ostaa niitä vielä lisää olemassa olevien APA-sopimusten nojalla. Jäsenvaltiot kamppailevat edelleen liiallisten Comirnaty- ja Spikevax-rokotemäärien kanssa ja näkevät ostosopimusten tarkistamisen välttämättömäksi.

Solidaarisuus ja yhtenäinen lähestymistapa ovat vahvimmat välineet, jotka jäsenvaltioilla ovat käytettävissään neuvotteluissa rokotevalmistajien kanssa. Neuvottelujen sujuvan etenemisen ja sopimusten muutosten varmistamiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä Euroopan komission kanssa ja jäsenvaltioiden reaktiivisuus on avainasemassa. Puheenjohtajavaltion mukaan on tärkeää kuulla kaikkien jäsenvaltioiden mielipiteet komissiolta odotettavista toimista sekä harkita mahdollisuutta siirtyä kansallisiin hankintoihin pandemian tässä vaiheessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU33-jaosto 25.11.2022

EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajamaan tausta-asiakirja 14607/22; Keskustelua covid-19-rokotteiden hankinnasta

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Asola, STM, elina.asola@gov.fi; p. +358 295 1 63437

Pasi Mustonen, EUE, pasi.mustonen@formin.fi, p. +32 470201 256

Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/108/2022

Liitteet -

Viite -

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/1175/2022-STM-9

Leppo Tuomas

28.11.2022

Ehdotus neuvoston suositukseksi koskien EU:n uutta lähestymistapaa syöpäseulontaan

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK) 9.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 20.9.2022 ehdotuksensa neuvoston suositukseksi koskien EU:n uutta lähestymistapaa syöpäseulontaan (COM(2022) 474 final). Suosituksella on tarkoitus korvata nykyinen vuonna 2003 annettu syöpäseulontoja koskeva neuvoston suositus (2003/878/EY).

Uutta suositusehdotusta käsiteltiin neuvoston terveystyöryhmässä 27.9., 11.10., 24.10. ja 11.11.2022. Terveystyöryhmä pääsi sopuun puheenjohtajan kompromissiehdotuksesta.

Suositus käsiteltiin Coreperissa 25.11. ja se on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 9.12.2022.

Suomen kanta

Puheenjohtajan viimeisin kompromissiehdotus neuvoston suositukseksi on Suomen hyväksyttävissä. Suomen kanta suositukseen on määritelty tarkemmin E-kirjeessä E 124/2022 vp.

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkaisi 20.9.2022 ehdotuksensa neuvoston suositukseksi koskien EU:n uutta lähestymistapaa syöpäseulontaan. Suosituksella on tarkoitus korvata nykyinen vuonna 2003 annettu syöpäseulontoja koskeva neuvoston suositus, jotta se vastaisi uusinta saatavilla olevaa tieteellistä näyttöä ja tekniikan kehitystä. Tarkoitus on myös parantaa seurantaa ja tietojen jakamista. Ehdotetussa suosituksessa keskitytään syövän havaitsemiseen varhaisessa vaiheessa, ja tavoitteena on lisätä seulontojen määrää ja kattaa useampia kohderyhmiä ja syöpiä.

Suosituksella pyritään lisäämään seulonnan käyttöä erityisesti rinta-, suolisto- ja kohdunkaulasyövän havaitsemisessa. Eturauhassyöpäseulonnan osalta jäsenmaiden olisi alustavan näytön perusteella harkittava omat kansalliset terveydenhuollon resurssit ja seulontakriteerit huomioiden vaiheittaista lähestymistapaa, mukaan lukien pilotointi ja tieteellinen tutkimus, jotta voidaan arvioida organisoitujen seulontaohjelmien toimeenpanon toteutettavuutta ja vaikuttavuutta. Myös keuhkosityövän osalta jäsenmaiden tulisi selvittää seulontaohjelman toimivuutta ja vaikuttavuutta esimerkiksi tutkimusten avulla. Mahasyövän seulonta- ja hoitostrategioita olisi harkittava niissä maissa tai alueilla, joilla mahasyövän esiintyvyys ja siihen kuolleisuus on suurta.

Suositusehdotuksessa kiinnitetään erityistä huomiota seulonnan yhdenvertaiseen saatavuuteen ja tiettyjen sosioekonomisten ryhmien, vammaisten ja maaseutu- tai syrjäseuduilla asuvien henkilöiden tarpeisiin syöpäseulonnan toteuttamiseksi kaikkialla EU:ssa. On myös tärkeää varmistaa koko seulontaprosessin toimivuus: tiedotus, asianmukaiset ja oikea-aikaiset diagnoosimenettelyt, hoidot, psykologinen tuki ja jälkihoito. Lisäksi suosituksessa tavoitellaan seulontaohjelmien säännöllistä ja järjestelmällistä seurantaa eurooppalaisen syöpätietojärjestelmän kautta.

Suositusehdotuksessa edellytetään, että jäsenmaat raportoivat suosituksen täytäntöönpanosta kolmen vuoden kuluessa sen hyväksymisestä ja tämän jälkeen neljän vuoden välein. Tämän perusteella komissio raportoi edelleen syöpäseulontaohjelmien täytäntöönpanosta ja harkitsee lisätoimien tarvetta.

Suositusehdotuksen sanamuotoja lievennettiin neuvottelujen kuluessa monin paikoin koskien mm. kolmen uuden syöpätyypin (maha-, keuhko- ja eturauhassyöpä) seulontoja. Lisäksi tekstiin lisättiin useita viittauksia liittyen mm. seulontojen kustannustehokkuuteen sekä terveydenhuollon kapasiteetti- ja resurssikysymyksiin, syövän ennaltaehkäisyyn, ylidiaagnostiikkaan ja ylihoitoon. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa myös korostetaan komission alkuperäistä suositusehdotusta enemmän kansallisen tason toimeenpanon, kansallisten tarpeiden ja prioriteettien sekä tieteellisen tutkimusnäytön merkitystä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 168 artikla (kansanterveys). Neuvoston suositus ei ole oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on julkaissut 16.2.2022 päätöslauselman ("Resolution on strengthening Europe in the fight against cancer – towards a comprehensive and coordinated strategy"), jossa tuetaan syöpäseulontojen laajentamista.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.12.2022

Terveysjaosto (EU33) 4.10. ja 25.11.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

Eduskunnalle annettiin asiasta E-selvitys 14.10.2022 (E 124/2022 vp)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Komission mukaan ehdotus voidaan toteuttaa EU:n monivuotisen rahoituskehysten ja EU-budjetin puitteissa. Uusien suositusten toteuttamiseen on saatavilla rahoitustukea, josta noin 38,5 miljoonaa euroa osoitetaan EU4Health-ohjelmasta ja 60 miljoonaa euroa Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta. Lisäksi komissio ehdottaa syöpäseulontoihin lisärahoitusta vuoden 2023 EU4Health-ohjelmasta. Lisätukea voidaan antaa myös Euroopan alue-, koheesio- ja sosiaalirahastoista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suositus ehdotus on osa 3.2.2021 julkaistua laaja-alaista EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaa ("Europe's Beating Cancer Plan", COM(2021) 44 final) ja EU:n syöpäseulontajärjestelmä on yksi suunnitelman kymmenestä lippulaivahankkeesta. Suomen kantaa EU:n syöväntorjuntasuunnitelmaan on käsitelty E-kirjeessä E 25/2021 vp.

Asiakirjat

COM(2022) 474 final "Ehdotus neuvoston suositukseksi ennaltaehkäisyn tehostamisesta varhaisen havaitsemisen avulla: neuvoston suosituksen 2003/878/EY korvaava EU:n uusi lähestymistapa syöpäseulontoihin" 20.9.2022

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

STM, ylilääkäri Silja Kosola, p. 02951 63225
STM, erityisasiantuntija Tuomas Leppo, p. 02951 63120
VNEUS, EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1175/2022

Liitteet

Viite

TSTK-neuvosto 9.12.2022; Rokotustoimintaa koskevat neuvoston päätelmät

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 9.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU-puheenjohtajamaa Tsekki toimitti neuvoston kansanterveystyöryhmälle luonnoksen rokottamista koskeviksi neuvoston päätelmiksi 14.9.2022. Ehdotuksen taustalla oli covid-19 –pandemian aikana esiin noussut rokotusepäpäänti ja rokottamisen merkitykseen liittynyt keskustelu korkean tason kansanterveystyöryhmän kokouksessa 26.7.2022 sekä epävirallisessa terveysministerikokouksessa 7.9.2022.

Puheenjohtajamaan ehdotusta käsiteltiin neuvoston kansanterveystyöryhmässä 27.9., 11.10., 24.10. ja 31.10.2022. Coreper hyväksyi työryhmän muokkaaman luonnoksen 17.11.2022. Päätelmät on tarkoitus hyväksyä TSTK-neuvostossa 9.12.2022.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Suomi kannattaa EU-yhteistyötä rokotehankinnoissa sekä muiden välttämättömien lääkkeiden ja tarvikkeiden saannin turvaamisessa. Kansallisen ja EU-tason hankinta-toimien tulisi tukea ja täydentää toisiaan, tapauskohtaisesti, erityisesti huoltovarmuuden kannalta

kriittisten valmisteiden osalta. Pitkittyneessä pandemiatilanteessa Suomen terveydenhuoltojärjestelmä kuitenkin hyötyisi yhteishankintojen sijaan siitä, että uudet covid-19-sairauden hoitoon tarkoitetut lääkkeet olisivat saatavilla ensisijaisesti normaalien markkinahintojen jakelukanavien kautta. Suomelle on tärkeää taata rokotteiden oikeudenmukainen ja tasapuolinen saatavuus kaikkialla maailmassa. EU-tason yhteishankintoja valmisteltaessa olisi kuitenkin syytä arvioida, kuinka paljon tehdyt ratkaisut rajoittavat jäsenmaiden kansallista päätäntävaltaa ja mahdollisuutta tehdä itseään koskevia kansallisia ratkaisuja ja varmistettava mahdollisuus kansallisiin huoltovarmuuden kannalta kriittisiin hankintoihin. Vastuu kansallisista rokotus-ohjelmista ja lääkkeiden käyttöönnotosta on jäsenmailla. (E 121/2022 vp)

Suomi kannattaa yhteistä ponnistelua rokotuskattavuuden parantamiseksi ja rokotusvastaisuuden vähentämiseksi. (STM2018-00229)

Pääasiallinen sisältö

Rokottaminen on yksi tehokkaimmista keinoista torjua tarttuvia tauteja ja lieventää niiden vakavimpia seurauksia kaiken ikäisillä. Rokotteiden kehittäminen on muuttanut historian kulkua edistämällä merkittävästi kansanterveyttä ja siten vähentäen myös terveysjärjestelmien kuormitusta.

Nykyisin rokottamisen voi kuitenkin todeta kärsineen menestyksellisyydestään. Rokotusohjelmien ansiosta ihmiset eivät enää näe infektioautien vakavia seurauksia ja saattavat siksi jopa kyseenalaista rokottamisen merkityksen. Rokotuskattavuus on pudonnut joillain EU:n alueilla alle suositusten. Näissä olosuhteissa tarttuvat taudit voivat saada uutta jalansijaa. Viime vuosien tuhkarokkoepidemioiden useissa Euroopan maissa ovat tästä hyvä esimerkki.

Ihmisten halukkuus saada turvallisia, tehokkaita ja suositeltuja rokotteita on viime vuosikymmenten aikana kyseenalaistunut. Maailman terveysjärjestö WHO on kirjannut rokotusepäroinnin kymmenen suurimman kansanterveysuhan joukkoon. Ongelman suuruus kuitenkin vaihtelee alueittain ja rokotekohtaisesti, mikä tekee sen käsittelystä haastavaa. Ei ole yhtä kaikille sopivaa ratkaisua, joten tarvitaan jatkuvaa dialogia kansalaisten kanssa, ymmärrystä heidän huoliaan kohtaan ja räätälöityjä rokotusstrategioita ja kohdennettuja kampanjoita.

Covid-19 pandemia on korostanut tämän asian merkitystä. Koronarokote-epärointiin vaikuttaa moni tekijä, joista huoli turvallisuudesta ja tehosta lienee päällimmäisin. Vaikka koronarokotuskampanjat eivät joissain EU-maissa ole johtaneet korkeisiin kattavuuksiin, toisissa tulokset ovat olleet vaikuttavia.

Positiivista on, että pandemian myötä on opittu paljon uusia keinoja hyödynnettäviksi. Esimerkiksi datan kokoamisen digitalisointi ja EU:n digitaalinen koronatodistus on ollut globaali merkkipaalu keinovalikoimassa pandemian etenemisen hillitsemiseksi. Myös EU:n koronarokotestrategia sekä EU:n terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen (HERA) perustaminen ovat merkittäviä edistysaskeleita lääketieteellisten vastatoimien kuten lääkkeiden ja rokotteiden kehittämiseksi, hankkimiseksi ja jakamiseksi EU:n alueella. Yhtä tärkeänä voi pitää Euroopan terveysunionin toimeenpanoa, millä tavoitellaan kriisivalmiuden ja avainvirastojen vasteen vahvistamista.

On tärkeää oppia koronapandemiasta ja varautua tulevaan. Pakolaisvirrat voivat olla kansanterveysuhka paitsi pakolaisille itselleen, myös EU-jäsenmaille, joiden tulisi sisällyttää tulijat omaan rokotusohjelmaansa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Lisäksi meidän tulisi tarkastella ilmastonmuutoksen vaikutuksia kansanterveyteen, millä voi olla kauaskantoisia seurauksia tarttuvien tautien esiintymiseen, erityisesti vektorivälitteisiin tauteihin kuten hantavirusinfektiot, puutiaisaivokuume, borreliosisi ja malaria.

Tämä mielessä pitäen jäsenmaiden on syytä vahvistaa yhteistyötään vuoden 2018 neuvoston päätelmien ja koronapandemiasta opitun pohjalta. Vaikka kansallinen rokotusstrategia – ja ohjelma sekä rokotuspolitiikka kuuluvat kansallisen toimivallan piiriin, voisivat jäsenvaltiot hyötyä nykyistä koordinoitumasta EU-lähestymistavasta ottaen huomioon tartuntatautien rajat ylittävä luonne – kuten koronapandemia, muuttoliike tai apinarokkoepidemia ovat osoittaneet.

Rokotusepäroinnin torjunta: mis- ja disinformaation riski ja tarve vahvistaa rokotusluottamusta

Neuvosto

- ix) muistuttaa EU:n peruskirjan artiklan 168 mukaisesta kansanterveyspolitiikan täydentämisestä
- x) tunnustaa, että vaikka kansallinen rokotusohjelma kuuluu kansalliseen toimivaltaan, voi nykyistä paremmalla EU-koordinaatiolla olla lisäarvoa
- xi) toteaa, että rokote-epärointiin voi olla monenlaisia syitä, jotka edellyttävät erilaisia ratkaisuja
- xii) ottaa huomioon, että koronapandemia selkeästi osoitti mis- ja disinformaation aiheuttamat haasteet ja uhat yhteiskunnalle; ”infodemia” oli tässä yksi merkittävä lisätekijä
- xiii) muistuttaa vuosien 2018, 2020 ja 2021 komission tiedonannoista ja korkean tason päätöksistä ja ohjeistuksista disinformaation torjumiseksi ja yhteistyön vahvistamiseksi
- xiv) muistuttaa neuvoston päätelmistä resilienssin vahvistamiseksi, hybridiuhkien torjumiseksi ja rokotteilla ehkäistävissä olevien tautien torjumiseksi, sekä komission tiekartasta, suosituksista ja muista lukuisista EU:n, jäsenvaltioiden ja Euroopan tautiviraston ECDC:n raporteista ja toimista rokottamiseen liittyen (kohdat 6-9)
- xv) toivottaa EU4Health –ohjelman, Horizon 2020 ja Horizon Europe –toimet sekä WHO:n Rokotusohjelman 2030 tervetulleiksi (kohdat 10-12)
- xvi) korostaa jatkuvan tilanneanalyysin ja väestöviestinnän merkitystä ja saatavuutta erityisesti sosiaalisten, kulttuuriin liittyvien ja kielellisten haasteiden keskellä

kehottaa jäsenvaltioita

- xvii) käyttämään poikkihallinnollista asiantuntemusta torjumaan mis- ja disinformaatiota monin verroin aiempaa enemmän ja soveltamaan vahvaa, strategista ja näyttöön pohjautuvaa lähestymistapaa viestintään

kehottaa komissiota

- xviii) perustamaan rokotusepärointiä käsittelevän asiantuntijaforumin ilman päällekkäisyyttä tai ylimääräistä jäsenmaille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa, tavoitteena saattaa eri alojen asiantuntijat keskusteluyhteyteen ja jakamaan hyviä käytänteitä Joint Action on Vaccination –hankkeen jatkoksi ja erityisesti lisäämään kommunikaatiota EU-virastojen kanssa rokotuskattavuuksien parantamiseksi

- xix) vahvistamaan tarvittaessa koordinaatiota EU –rokotuspolitiikkojen kesken ja disinformaation torjunnassa kokonaisvaltaista lähestymistapaa tukien, mukaan lukien komission rokotusepärointiä koskevan tiedonannon laatiminen
- xx) laatia jäsenmaiden niin pyytäessä ja yhdessä ECDC:n kanssa ei-sitovia, räätälöityjä suosituksia ja ohjeistuksia rokotusepäroinnin torjuntaa varten ottaen huomioon kansalliset olosuhteet
- xxi) tarjota jäsenmaiden niin pyytäessä neuvontaa kansallisten rokotusohjelmien laatijoille käytettävissä olevista EU-ohjelmista ja työkaluista kohdennettujen rokotuskampanjoiden toteuttamiseen ja arviointiin

kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota

- xxii) kehittämään terveydenhuollon ja viestinnän ammattilaisten koulutusta mis- ja disinformaation torjumiseksi tehokkain menetelmin ja väestöviestintään rokotteiden hyödyistä ottamalla mukaan myös ammattilaisten ja opiskelijoiden järjestöt
- xxiii) kannustaa tietoisuuden lisäämistä rokotteiden hyödyistä tekemällä yhteistyötä mm. opetusalan kanssa kiinnittäen erityistä huomiota sosiaalisen median alustoihin
- xxiv) tukemaan kansallista politiikkaa, jolla varmistetaan rokotuspalveluiden saatavuus kaikille sitä tarvitseville

EU-yhteistyön vahvistaminen tulevaan varautumiseksi: hyvien käytänteiden ja opitun varaan rakentaminen

Neuvosto

- xxv) ottaa huomioon, että covid-19 pandemia on vaikuttanut rokotusohjelmiin koko Euroopassa merkittävällä ja ennakoimattomalla tavalla. Vaikka koronarokotusten hyväksyttävyys on ollut erinomaista joissain jäsenmaissa, se ei monessa maassa ole ollut riittävä.
- xxvi) korostaa EU-yhteistyön vahvistamisen merkitystä todeten, että samaan tieteelliseen tietoon pohjautuvat erilaiset toimintatavat saattavat joissain tilanteissa heikentää väestön luottamusta rokottamiseen
- xxvii) muistuttaa 14.6.2021 hyväksytystä EU-asetuksesta (EU) 2021/953, joka koskee digitaalisia koronatodistuksia
- xxviii) muistuttaa 17.6.2020 komission esittämästä EU:n rokotusstrategiasta, jonka perusteella saatettiin toteuttaa koronarokotteiden yhteishankinnat
- xxix) toivottaa tervetulleeksi HERA:n perustamisen parantamaan valmiutta ja varautumista lääketieteellisten vastatoimien osalta yhteistyössä jäsenmaiden kanssa
- xxx) ottaa huomioon, että kansainvälinen liikenne ja muuttoliike korostavat rokottamiseen liittyvän yhteistyön merkitystä myös globaalisti
- xxxi) muistuttaa komission 23.3.2022 antamasta Ukrainan pakolaisia koskevasta tiedonannosta, joka korostaa pakolaisten ja erityisesti lasten rokottamisen tärkeyttä sekä ECDC:n vastaavasta ohjeistuksesta 8.3.2022
- xxxii) muistuttaa, että myös muut globaalit kriisit vaikuttavat infektioautien esiintymiseen EU:n alueella, erityisesti ilmaston muutos (puutiaisaivokuume ja muut vektorivälitteiset tartuntataudit kuten West Nile-virus ja dengue)
- xxxiii) tunnustaa Euroopan lääkevirasto EMA:n työn merkityksen, mikä laadukkaiden, tehokkaiden ja turvallisten lääkkeiden regulointiin ja tieteeseen ja laajaan asiantuntijayhteistyöhön perustuen lisää väestön luottamusta rokotteisiin

kehottaa jäsenvaltioita

- edistämään aikuisten rokotuskampanjoita erityisesti niitä tauteja vastaan, joilla voi olla vakavia seurauksia kuten tuhkarokko, kurkkumätä, jäykkäkouristus tai polio, sekä ylläpitämään lasten rokotuskampanjoita
- tukemaan terveysjärjestelmien digitalisaatiota ja selvittämään mahdollisuuksia tallentaa kansalaisten rokotustietoja
- vahvistaa terveyssektorin henkilöstön terveysturvaan liittyvää osaamista, parantaa heidän rokotuskattavuuttaan
- edistää terveyteen liittyvää koulutusta ja ymmärrystä elämänikäisen oppimisen näkökulmasta

kehottaa komissiota

- selvittämään laillisuus- ja tekniset esteet kansallisten rokotustietojärjestelmien yhteentoimivuus tiellä ottaen huomioon tietosuojan ja arvioimaan mahdollisuudet digitaalisten rokotustodistusten toteuttamiseen muut EU- ja kansainväliset ratkaisut huomioiden
- kohdentamaan erityistä huomiota TKI-toimintaan ja selvittämään mahdollisuuksia uusien rokotteiden kehittämiseen etenkin vektorivälitteisten tautien torjumiseksi
- kehottamaan ECDC:tä päivittämään ohjeistuksensa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden seulonnan rokotuksista, kansalliset toimintaohjeet huomioiden

kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota

- kehittämään virtuaalisen tietopankin helpottamaan vapaaehtoisuuteen perustuvaa tiedonvaihtoa rokotteista ja niiden saatavuudesta, mikä mahdollistaisi lahjoitukset jäsenmaiden kesken
- hyödyntämään rokotteiden yhteishankintamekanismia jäsenmaiden tarpeiden mukaan rajat ylittävien riskien yhteydessä
- tukemaan European Medicines Regulatory – verkoston toimintaa

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvoston päätelmille ehdotettu oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) kansanterveyttä koskeva artikla 168, jonka mukaan unioni täydentää kansallisia politiikkoja kansanterveyden parantamiseksi, fyysisten ja psyykkisten sairauksien ja terveystieteiden ehkäisemiseksi.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Terveysjaosto (EU33) 25.11.2022

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 1.-2.11.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannon ja ehdotuksen suositusluonteen vuoksi ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

”Draft Council conclusions on vaccination as one of the most effective tools for preventing disease and improving public health” COM/14610/22

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lääkintöneuvos Anni-Riitta Virolainen-Julkunen, p. 02951 63324,
anni-riitta.virolainen-julkunen@gov.fi

Erityisasiantuntija Pasi Mustonen, p. +32 2 2878 467, pasi.mustonen@formin.fi

EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, VNEUS, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/108/2022

Liitteet**Viite**

Sosiaali- ja terveysministeriö

Perusmuistio

EU/481/2022-STM-7

Suonvieri Essi

29.11.2022

EU; TSTK-neuvosto 9.12.2022: Ehdotus asetukseksi eurooppalaisesta terveystiedon avaruudesta (EHDS); edistymisraportti

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 08.12.2022-09.12.2022

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Tšekki esittelee 9.12.2022 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle (TSTK-neuvosto) tilanneselvityksen EHDS-asetusehdotuksen (*ehdotus asetukseksi eurooppalaisesta terveystiedon avaruudesta* (COM(2022)197/2) neuvotteluiden edistymisestä puheenjohtajuuskaudellaan.

Komissio antoi asetusehdotuksen 3.5.2022. Ehdotusta on käsitelty neuvoston kansanterveysryhmässä 3.6.2022 alkaen.

Suomen kanta

Suomen kanta on määritelty U-kirjelmässä U 61/2022 vp ja Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Komissio antoi 3.5.2022 ehdotuksen asetukseksi eurooppalaisesta terveysdata-avaruudesta (EHDS), jonka liitteenä oli vaikutustenarviointi ja tiedonanto. Kyseessä on ensimmäinen yhteinen eurooppalainen tietoavaruus, jota ehdotettiin Euroopan datastrategiassa vuonna 2020, jossa ilmoitettiin yhdeksän toimialakohtaisen data-avaruuden perustamisesta. EHDS-asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 16 ja 114 artiklaan ja sitä pidetään Euroopan terveysunionin keskeisenä pilarina.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa yksilöiden pääsyä ja kontrollia omiin sähköisiin terveystietoihinsa (datan ensisijainen käyttö) myös kansallisella ja EU-tasolla sekä helpottaa tietojen uudelleenkäyttöä (datan toissijainen käyttö) tutkimus-, innovaatio- ja yhteiskuntapoliittisiin tarkoituksiin koko EU:ssa. Samalla pyritään parantamaan sisämarkkinoiden toimivuutta erityisesti digitaalisten terveystietojen ja -tuotteiden (esim. sähköiset potilastietojärjestelmät (EHR)) kehittämisessä, markkinoinnissa ja käytössä. Tätä varten ehdotus tarjoaa terveyskohtaisen tietoympäristön, johon kuuluvat yhteiset säännöt, infrastruktuuri ja hallintokehys.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi ehdotuksesta lausuntonsa 26.9.2022. Euroopan alueiden komiteaa pyydettiin antamaan ehdotuksesta lausuntonsa 30.6.2022, ja se on tarkoitus hyväksyä helmikuussa 2023.

Euroopan tietosuojaneuvosto (EDPB) ja Euroopan tietosuojavaltuutettu (EDPS) antoivat ehdotuksesta yhteisen lausunnon 13.7.2022.

Euroopan parlamentissa kansalaisvapauksien, oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) ja ympäristö-, kansanterveys- ja elintarviketurvallisuusvaliokunta (ENVI) ovat aloitteen rinnakkaisjohtajia. Selvityshenkilöiksi on nimetty LIBE:n Annalisa Tardino (IP, IT) ja ENVI:n Tomislav Sokol (EPP, HR).

Puheenjohtajamaa Ranska järjesti viisi kansanterveystyöryhmän kokousta, joissa esiteltiin ehdotusta, arvioitiin vaikutusarviointia ja aloitettiin tarkastelu. Ensimmäinen tarkastelu luvusta sähköisten terveystietojen ensisijaisesta käytöstä saatiin päätökseen. Lisäksi jäsenvaltiot vaihtoivat ehdotuksesta näkemyksiä TSTK:n neuvoston kokouksessa 14.6.2022.

Keskustelujen alkuvaiheessa jäsenvaltiot pitivät ehdotusta tärkeänä askeleena terveystietojen parempaan hyödyntämiseen. Kuitenkin monia ongelmakohtia tunnistettiin, jotka edellyttävät jatkokäsittelyä. Näitä ovat esimerkiksi ehdotuksen liian kunnianhimoisina pidetyt täytäntöönpanoaikataulut, asetusehdotuksen suhde muuhun EU-lainsäädäntöön, kuten EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen sekä täytäntöönpanon vaatima rahoitus.

Tšekin puheenjohtajakaudella järjestettiin viisitoista kansanterveystyöryhmän kokousta, joissa ehdotuksen ensiluku saatiin päätökseen. Yksityiskohtaista keskustelua käytiin myös ehdotuksen suhteesta muuhun EU-lainsäädäntöön, erityisesti yleiseen tietosuoja-asetukseen, ehdotuksen oikeusperustasta ja ehdotetusta eurooppalaisesta hallintorakenteesta.

Tšekin puheenjohtajuuskaudella järjestettiin kansanterveystyöryhmän kokousten lisäksi webinaari, johon osallistuivat komissio, pääkaupunkien asiantuntijat ja terveysasiantuntijat. Webinaari järjestettiin 13.7. ja siinä jäsenmaat pääsivät tarkastelemaan tarkemmin datan toissijaisen käytön teknistä toteutusta, mukaan lukien jo olemassa olevat kansalliset rakenteet.

Puheenjohtaja pyysi neuvoston oikeusyksiköltä kirjallista lausuntoa ehdotuksen oikeusperustasta, koska useat jäsenvaltiot katsoivat ehdotuksen voivan koskettaa terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämistä jäsenmaissa, joten myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 168 artiklaa tulisi harkita.

Neuvoston oikeuspalvelun kirjallista lausuntoa odottaessa sekä kokouksissa käytyjen keskustelujen ja jäsenmaiden kirjallisten kommenttien perusteella puheenjohtajamaa esitti ehdotuksen II ja III luvuista kompromissitekstin, jota tarkasteltiin kolmessa teknisellä tasolla järjestetyssä kokouksessa. Kompromissiteksti sisälsi useita muutoksia komission ehdotukseen, kuten sääntelyn yhdenmukaistamista tietosuoja-asetuksen kanssa, terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen liittyviin mahdollisiin ongelmakohtiin puuttumista sekä muutokset täytäntöönpanosäädöksissä ja delegoiduissa säädöksissä, mukaan lukien neuvoa-antavan menettelyn korvaaminen tarkastelumenettelyllä koskevan kaikissa täytäntöönpanosäädöksissä.

Yleisesti ottaen kompromissiteksti sai hyvän vastaanoton jäsenmailta, jotka suhtautuivat myönteisesti puheenjohtajan tekemiin muutoksiin, mutta kokivat, että jatkotyöstöstä ja muutoksista olisi vielä hyötyä. Jäsenmaat kannattivat laajasti muutosta tarkastelumenettelyyn täytäntöönpanosäädösten osalta, ja useat jäsenmaat, vaikkakin kannattivat yhteensovittamista tietosuoja-asetuksen kanssa, ilmaisivat halunsa saada lisämuutoksia. Lisäksi osa jäsenmaista on pyytänyt keskustelemaan laajemmasta mahdollisuudesta luonnollisten henkilöiden opt-out sähköisten terveystietojen käsittelyssä, ja useat jäsenmaat ovat myös peräänkuuluttaneet komission tarjoamia keskitettympiä palveluita. Muutamat jäsenmaat korostivat myös eettisen ulottuvuuden sisällyttämistä.

Ehdotuksen loppuosan osalta puheenjohtajamaa katsoo, että muita keskeisiä neuvoteltavia asioita ovat; luettelo tietojen toisiokäytön minimiluokista, terveystietojen tietolupaviranomaisten tehtävät, tietolupaviranomaisten raportointitehtävät ja niiden perimät maksut, tietolupien myöntämiseen liittyvät seikat, yhteisrekisterinpitäjäyys toissijaista käyttöä koskien ja vastuut, kolmansien maiden osallistuminen HealthData@EU-infrastruktuuriin, datan laatu- ja hyötymerkki sekä hallintorakenne.

Asetusehdotuksen sisältö ja Suomen kannat ilmenevät yksityiskohtaisemmin eduskunnalle 11.8.2022 toimitetusta U-kirjelmästä 61/2022 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 artikla ja 114 artikla.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta ja kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta käsittelevät ehdotusta yhdessä. Komissio esitteli asetusehdotuksen valiokuntien yhteiskokouksessa 8.11.2022.

Kansallinen valmistelu

Ehdotukseen on sen eri käsittelyvaiheissa saatu kommentteja ministeriöiltä, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan viranomaisilta ja sidosryhmiltä. Asetusehdotuksesta on järjestetty seminaaritilaisuus sidosryhmille 25.10.2022.

Ehdotus on käsitelty 27.6.2022 kirjallisessa menettelyssä EU19-viestintäjaostossa ja EU8-kilpailukykyjaostossa, 28.6.2022 EU33-terveysjaostossa ja 1.7.2022 EU-ministeri-valiokunnan kirjallisessa käsittelyssä.

Perusmuistio käsitellään EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa käsittelyssä 1.-2.12.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

PeVL 50/2022 vp

StVL 12/2022 vp

SuVP 53/2022 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sääntely olisi kokonaisuudessaan velvoittavaa ja jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Se ei korvaisi toisiolakia tai asiakastietolakia, vaan tulisi sovellettavaksi niiden rinnalla ja edellyttäisi myös niiden yhteensovittamista asetusehdotuksen kanssa. Lisäksi osa asetuksen velvoitteista tulisi erikseen vielä kansallisessa lainsäädännössä asettaa eri oikeussubjekteille.

Taloudelliset vaikutukset

Kokonaistaloudellisten hyötyjen arvioidaan olevan 10 vuoden aikana yli 11 miljardia euroa. Summa jakautuisi lähes tasaisesti ensisijaisten (5,6 miljardia) ja toissijaisten (5,4 miljardia) toimenpiteiden hyötyjen kesken. Ensisijaisen käytön osalta taloudellista hyötyä arvioidaan syntyvän terveystietojen säästöistä etälääketieteen ja terveystietojen vaihdon tehostaessa palvelujen toteuttamista. Toissijaisen käytön osalta taloudellista hyötyä arvioidaan syntyvän etenkin innovatiivisemmasta lääkevalmisteiden saatavuuden varmistamisesta sekä paremmasta päätöksenteosta.

Kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 0,7-2,0 miljardia euroa seuraavalle 10 vuoden ajalle. Suurin osa kustannuksista syntyisi tiedon ensisijaisesta käytöstä (0,3 -1,3 miljardia euroa). Eniten kustannuksia syntyisi potilastietojärjestelmien valmistajille sekä näihin järjestelmiin liitettävien U 61/2022 vp 15 tuotteiden kehittäjille. Alle 0,1 miljardia euroa arvioidaan kansallisten viranomaisten kustannuksia. Toisiokäytön osalta viranomaiset vastaisivat kansallisten yhteyspisteiden luomisesta ja toiminnasta, EU-toimielimistä sekä yhteentoimivuuden ja tiedon laadun edistämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2022) 197 lopullinen, ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta terveystietojen avaruudesta.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Joni Komulainen, joni.komulainen@gov.fi , +358 2951 63453
Essi Suonvieri, essi.suonvieri@gov.fi , +358 2951 163137

VAHVA-tunnus

EU/481/2022

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

TSTK-neuvosto 9.12.2022: Edistymisraportti - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmisperäisten aineiden laatu- ja turvallisuusvaatimuksista ja direktiivien 2002/98/EY ja 2004/23/EY kumoamisesta (COM(2022) 338 final)

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys-, ja kuluttaja-asioiden neuvosto 9.12.

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Tšekki esittelee 9.12.2022 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveysja kuluttaja-asioiden neuvostolle (TSTK-neuvosto) tilanneselvityksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmisperäisten aineiden laatu- ja turvallisuusvaatimuksista ja direktiivien 2002/98/EY ja 2004/23/EY kumoamisen (COM(2022) 338 final) edistymisestä puheenjohtajuuskaudellaan.

Komissio antoi asetusehdotuksen 14.7.2022. Ehdotusta on käsitelty neuvoston kansanterveystyöryhmässä ensimmäisen kerran 16.9.2022.

Suomen kanta

Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Edistymisraportissa kuvataan asian käsittelyn vaiheet syksyltä 2022. Esitystä on käsitelly neuvoston kansanterveystyöryhmässä 16.9., 7.10. ja 14.10. sekä epävirallisessa virtuaalitapaamisessa 8.11. Käsittely on toistaiseksi kohdistunut ainoastaan esityksen artiklaan 3, joka sisältää 70 määritelmää.

Esitysehdotus on otettu vastaan pääasiallisesti myönteisesti.

Puheenjohtajamaa Tšekki on antanut käsittelyssä esitettyjen kommenttien perusteella kompromissitekstiesityksen, jossa ehdotettiin osan määritelmistä säilyttämistä, osan muuttamista ja osan poistamista sekä joidenkin määritelmien osalta keskustelun siirtämistä varsinaisten aineellisoikeudellisten artikloiden käsittelyn yhteyteen. Puheenjohtajamaa Tšekki valmistelee uudelleentarkasteltua kompromissitekstiesitystä. Luvusta 1 käsittelemättä olevien artikloiden (1-2, 4) käsittelyä on tarkoitus jatkaa kansanterveys-työryhmän kokouksessa 13.12.2022

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 168 artikla.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta, kirjallinen käsittely 1.-2.12.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 2.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sääntely olisi kokonaisuudessaan velvoittavaa ja jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Se ei korvaisi ihmisen elimien, kudoksien lääketieteellisestä käytöstä annetua lakia (101/2001) tai veripalvelulakia (197/2005), vaan tulisi sovellettavaksi niiden rinnalla ja edellyttäisi myös niiden yhteensovittamista asetusehdotuksen kanssa.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset tarkentuvat.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2022) 338 lopullinen.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

hallitussihteeri Sini Tervo, sini.tervo@gov.fi, +358 295 163 529, STM/TUTO/BILA

VAHVA-tunnus

EU/108/2022

Liitteet**Viite**

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet